

Ім'я користувача:
К-ра історії ст. світу

ID перевірки:
1015927146

Дата перевірки:
20.11.2023 20:47:02 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library + DB

Дата звіту:
20.11.2023 20:48:06 EET

ID користувача:
34049

Назва документа: Дипломна- громадянська війна і революція Мексика

Кількість сторінок: 138 Кількість слів: 25986 Кількість символів: 188333 Розмір файлу: 435.00 KB ID файлу: 1015597473

0% Схожість

Збіги відсутні

1.53% Цитат

Цитати

28

Сторінка 141

Не знайдено жодних посилань

0.69% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 10 слів та 2%)

0.49% Вилучення з Інтернету

102

Сторінка 142

0.42% Вилученого тексту з Бібліотеки

434

Сторінка 142

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

6

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

**Революція та громадянська війна
як фактор модернізації політичної системи Мексики
Дипломна робота
Рівень вищої освіти - другий (магістерський)**

Виконала: студентка VI курсу,
групи 601 спеціальності 032 Історія та археологія

Катиш Надія Тарасівна

Керівник: к.і.н., доц. Піддубний І.А.

Чернівці – 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	
.....	3
Розділ 1 Диктатура Порфірію Діаса та її місце у формуванні політичного життя країни: напередодні революції.....	7
1.1. Прихід до влади та особливості правління Порфірію Діаса.....	7
1.2. Проведення урядом Порфірію Діаса зовнішньополітичних зносин.....	14
1.3. Особливості економічного та внутрішньополітичного життя країни останньої третини XIX – першого десятиліття XX століття.....	17
Висновки до розділу 1.....	27
Розділ 2 Президентські вибори та початок революційних подій.....	31
2.1. Боротьба за президентське крісло у 1910-1911 рр.....	31
2.2. Президентство Ф. Мадеро та контр-революційний переворот.....	47
2.3. Скиннення диктатури В. Уерти та завершення третього етапу	

3

революції.....	
.53	
Висновки до розділу	
2.....	64
Розділ 3 Громадянська війна у	
Мексиці.....	68
3.1. Боротьба повстанців та урядових військ 1914-1916	
рр. проти президента В.	
Карранси.....	68
3.2. Розробка та прийняття нової Конституції	
Мексики.....	86
Висновки до розділу	
3.....	94
Висновки.....	
96	
Список використаних джерел.....	
.....	103

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У ХХ століття Мексика вступила аграрною країною з величезним впливом іноземного капіталу, спрямованого на становлення капіталістичних відносин.

Латифундисти володіли понад 90% усіх земель, багато селян при цьому залишалися безземельними. Жорстока експлуатація селян призводила до народних виступів. На початку століття на півдні Мексики повстали селяни під проводом Еміліано Сапати, на півночі – під керівництвом Франсіско Вілья.

Із середини 1870-х років Мексикою керував диктатор Порфіріо Діас. Не дивлячись на прихильність націоналізму, він залучав для розвитку мексиканської економіки іноземний капітал. Іноземці заволоділи майже всією промисловістю країни- контролювали фінансово-кредитну систему і залізниці. Компаніям із США належало 85% мексиканського нафтовидобутку. Це призвело до невдоволення політикою Діаса з боку буржуазії та пролетаріату. Противників наявного режиму очолив лідер Ліберальної партії Франсіско Мадеро.

Мексиканська революція охопила досить тривалий період в історії країни. Вона почалася 1910 року з повстання проти старіючого диктатора Діаса і завершилася ухваленням 1917 року демократичної конституції. Прийнято виділяти в ній чотири етапи: 1) з листопада 1910 по травень 1911 року – повалення диктатора Порфіріо Діаса. Для цього ліберально налаштовані поміщики й буржуазія об'єдналися із селянськими виступами під керівництвом Мадеро. Мадеро

став президентом країни; 2) з травня 1911 по лютий 1913 року – ліберальні демократи прийшли до влади, але не змогли досягти єдності при проведенні перетворень. Мадеро не став реалізовувати план перетворень, він навіть не наважився наділити селян землею. Ці розбіжності стали причиною успішного контрреволюційного перевороту; 3) з лютого 1913 по липень 1914 року – новий диктатор Вікторіано Уерта викликав невдоволення населення країни, що призвело до об'єднання революційних сил. Вони змогли виступити єдиною силою під керівництвом Венустіано Карранса, і відновили конституційний режим. Головну роль у відновленні демократії відіграли селянські маси; 4) з липня 1914 по лютий 1917 року – революційне селянство вело боротьбу з поміркованими лібералами. Перемогу здобули останні, але під впливом народних мас вони були змушені провести широкі демократичні реформи. Головним підсумком стало ухвалення 5 лютого 1917 року найдемократичнішої на ті часи Конституції.

Конституція Мексики закріплювала більшість вимог селянських вождів Сапати і Вілья. Вона проголошувала рівність громадян країни, передачу природних багатств державі, відокремлення церкви від держави, передачу землі селянам, соціальний захист пролетаріату.

Мексиканська революція створила базу для розвитку революційного руху в країнах Латинської Америки. Вона призвела до становлення національного суверенітету країни та знищила феодальні пережитки. У результаті приходу до влади демократичних сил у країні зміцнився буржуазний лад.

І хоча революція не змогла вирішити всіх поставлених часом завдань, вона оголила загальні для всіх латиноамериканських країн проблеми – знищення диктатури, вирішення аграрної проблеми, обмеження іноземного впливу.

Актуальність даної теми полягає в тому, що вивчення питання Мексиканської революції дозволяє розглянути проблему країни, модернізація якої відбувалася в умовах розвитку каудильїстського (фактично диктаторського) режиму та привела до потреби демократизації країни з олігархічною формою правління. Фактично державні перевороти, які відбувалися в Мексиці, події боротьби між урядовими та повстанськими силами, прийняття нової конституції з передовими на той час положеннями не мали результатом негайних змін. Процес оновлення країни, вирішення ряду важливих соціальних та економічних питань затягнулося на всю другу чверть ХХ ст., що демонструвало неможливість негайних реформ у Мексиці через відсутність політичної волі керівництва держави. Демократизація суспільства та політичного життя має бути проведена на хвилі змін, які гарантують їх успішність та приносять результат завдяки таким діям, але не відтермінуванню їх у дії.

Для сучасної Латинської Америки та світу загалом особливу роль відіграла не тільки революція, а її результат - Конституція 1917 року. Конституція встановлює політичні та правові рамки, які виключають військові перевороти та узурпацію влади. Крім того, ліберально-демократичний характер мексиканської Конституції зумовлює прогресивну спрямованість усієї законодавчої системи Мексики, що особливо яскраво проявляється у сфері земельного та трудового права. Мексика в українській літературі майже не вивчається. Тому дослідження процесів, що відбуваються в цій країні, є дуже актуальним.

7

Стан наукової розробки теми дослідження. Розвиток революції в Мексиці було піддано докладному аналізу у роботах багатьох авторів. Як зазначає М.М. Платошкін-видання у трьох томах «Історія Мексиканської революції»-довгий час "Мексика була прикладом соціального перебудови для всієї Латинської Америки". Тим не менш, націоналізм у Мексиці та його зв'язок з революцією рідко зазнавали порівняльного теоретичного аналізу.

Однією з найбільш фундаментальних робіт з історії Мексиканської революції є книга професора Френка Танненбаума. Танненбаум розглядав революцію у Мексиці як результат стихійного повстання селянських мас. Він вказавши на другорядну роль міської інтелігенції у формуванні революційних ідей: "у Мексиці немає Руссо, Вольтера, Монтеस्क'є чи Дідро... У Мексиці не було ніякого Леніна." Його погляди поділяв М.Асуела, але на відміну від останнього, він позитивно оцінює Мексиканські події.

До інших класичних праць, що оцінюють революцію як важливе завоювання народних мас, належать робота А.Бренер «The Wind that Swept Mexico: The History of the Mexican Revolution of 1910-1942» Paperback - Illustrated, January 1, 1971. Книга спочатку опублікований у 1943 році, була першою , яка представила широкий опис тієї революції в її кількох різних фазах.

Відповідно до іншої точки зору революція оцінювалася як результат дій бандитів і їх керівників. До ранніх робіт, у яких виражено негативне ставлення до революції, належать книги Ф. Бульнеса «El verdadero Diaz y la revolucion» (Mexico, 1920);

Е. Грюнінга «Mexico and its heritage» (New York, 1928); У. Томпсона «The people of Mexico: who they are and how they live» (New York, 1921).

У СРСР було видано лише дві книги, спеціально присвячені революції — це фундаментальні роботи М. М. Лаврова «Мексиканська революція 1910—1917 рр.» (Москва, 1972) та М. С. Альперовича та Б. Т. Руденко «Мексиканська революція 1910-1917 рр. і політика США» (Москва, 1958).

Вплив мексиканської революції досліджували Б. Андерсон, Е. Еріксон, Е. Сміт, П. Рікер, Р. Такакі, Р. Янг, М. **Глостанова**, Х. Сальдивар, С. **Холл**.ін.

Об'єкт дослідження - національно-визвольний рух у Мексиці в ХХ ст.

Предмет дослідження - Мексиканська революція 1910-1917 рр.

Мета - проаналізувати розвиток Мексиканської революції 1910-1917 рр.

Сформульована мета зумовила постановку і вирішення наступних завдань дослідження:

- розглянути прихід до влади та особливості правління Порфірію Діаса;
- описати проведення урядом Порфірію Діаса зовнішньо політичних зносин;
- визначити особливості економічного та внутрішньополітичного життя країни останньої третини ХІХ - першого десятиліття ХХ століття;
- узагальнити боротьбу за президентське крісло у 1910-1911 рр.;

9

- охарактеризувати президентство Ф. Мадеро та контр-революційний переворот;
- проаналізувати скинення диктатури В. Уерти та завершення третього етапу революції;
- охарактеризувати боротьбу повстанців та урядових військ 1914-1916 рр. проти президента В. Карранси;
- вивчити розробку та прийняття нової Конституції Мексики.

Географічні межі дослідження – територія Мексики.

Теоретичною основою дипломної роботи виступили принципи історизму та об'єктивності. Під час проведення дослідження поєднувалися методи емпіричного (збір і накопичення наукових фактів) і теоретичного (аналіз, синтез, систематизація та формалізація) пізнання.

Отримані результати та їх новизна. У дипломному дослідженні було розглянуто події, що відбулися в Мексиці в 1910-1917 рр., показано передумови, етапи та підсумки революції. За підсумками дипломного дослідження стало зрозуміло, що революція не була остаточно завершеною в 1917 р., тому що не було вирішено аграрного питання, а залежність від іноземного капіталу не було повністю усунена.

Наведений у роботі фактичний матеріал об'єктивно відображає стан об'єкта дослідження, а всі запозичені з джерел і літератури ідеї, супроводжуються посиланнями на їхніх авторів.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, які містять собі вісім підрозділів, трьох висновків до

10

розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (39 найменування). Загальний обсяг роботи – 111 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ДИКТАТУРА ПОРФІРІО ДІАСА ТА ЇЇ МІСЦЕ У ФОРМУВАННІ
ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ КРАЇНИ: НАПЕРЕДОДНІ РЕВОЛЮЦІЇ1.1. Прихід до влади та особливості правління Порфіріо
Діаса.

Мексика під керівництвом Порфіріо Діаса, як і Сполучені Штати та інші країни Західної півкулі, модернізувалась наприкінці XIX – на початку XX ст. .

Порфіріо Діас був обраний президентом Мексики в 1877 році після того, як очолив повстання проти президента Себастьян Лердо де Техада. Прийшовши до влади, він зберіг контроль, обслуговуючи окремі групи та протиставляючи одні інтереси іншим. Серед бенефіціарів його режиму були метиси, привілейовані креольські класи та Римо-католицька церква.

Майбутній президент Мексики народився в місті Оахака 16 вересня 1830 року. Після смерті батька, коли він був маленькою дитиною, Порфіріо був змушений працювати помічником теслі, але також навчився базовим навичкам. Хоча він був прийнятий до семінарії, він приєднався до національної гвардії під час війни зі Сполученими Штатами, але не брав участі в реальних боях. Відзначився в боях під час війни за реформи (1858-1860), а в 1861 році вже був бригадним генералом. У 1862 році він став відомий своєю

незамінною роллю в перемозі проти французів у битві при Пуеблі 5 травня 1861 року. Хоча він кілька разів потрапляв у полон, йому завжди вдавалося втекти. Потім він присвятив себе неофіційній боротьбі з французами, поки не захопив місто Оахака 31 жовтня 1866 року.[33.p.10]

Після війни конгрес штату Оахака дав йому фазенду Ла-Норія та підтримав його на пост президента Мексики. Після переобрання Беніто Хуареса в 1871 році Діас розпочав революцію Ла Норії на знак протесту проти, як він стверджував, фальсифікації виборів і вимоги, щоб президенти обслуговували лише один термін. Після смерті Хуареса в 1872 році, а президентом став Себастьян Лердо де Техада, Діас почав готуватися до свого наступного повстання.

У січні 1876 року Діас підняв повстання зі своїм Планом Тукстепека, закликаючи до перевиборів і муніципальної свободи. Цього разу його повстання вдалось, і він став президентом 23 листопада 1876 року і залишався на посаді до 30 листопада 1880 року.

Діас мав скромне походження. Він почав готуватися до священства у віці 15 років, але після початку американсько-мексиканської війни (1846–48) він приєднався до армії. Далі була видатна військова кар'єра, включаючи службу у Війні за реформи і боротьбу проти французів у 1861–1867 роках, коли Максиміліан став імператором. Раніше (1849) Діас вивчав право за підтримки ліберала Беніто Хуареса, який вперше став президентом у 1858 році.

Діас залишив своє командування та повернувся до Оахаки, коли мир було відновлено, але незабаром став незадоволений адміністрацією Хуареса. Він очолив невдалий протест проти переобрання Хуареса в 1871 році, який помер наступного року.

Діас продовжив свої протести в невдалому повстанні проти Себастьян Лердо де Техада в 1876 році, після чого втік до Сполучених Штатів. Однак через шість місяців він повернувся й розгромив урядові війська в битві при Текоаці (листопад 1876 р.), а в травні 1877 р. його офіційно обрали президентом [33.р.14].

Протягом перших чотирьох років перебування на посаді Діас почав повільний процес консолідації влади та створив потужну політичну машину. Його адміністрація досягла кількох громадських покращень, але була більш відома своїм придушенням повстань [33. Р.16].

Виступивши проти переобрання Лердо, він вирішив не балотуватися на наступний термін сам, а власноруч обрав свого наступника, генерала Мануеля Гонсалеса, який також незабаром його не задовольнив. Тому в 1884 році Діас знову балотувався на пост президента і був обраний.

Протягом наступних 26 років Діас створив упорядкований і систематичний уряд з військовим духом. Йому вдалося знищити місцеве та регіональне керівництво до тих пір, поки більшість державних службовців не відповіли безпосередньо йому. Навіть законодавчий орган складався з його друзів, а преса була приглушена. Він також підтримував жорсткий контроль над судами.

14

Діас закріпив свою владу, задовольняючи потреби окремих груп і протиставляючи одні інтереси іншим. Він заручився підтримкою метисів, забезпечивши їх політичними роботами. Привілейовані креольські класи були готові співпрацювати в обмін на невтручання уряду в їхні фазенди та на почесні посади в адміністрації. Римо-католицька церква дотримувалася політики непричетності в обмін на певний ступінь свободи. Індіанці, які становили третину населення, були проігноровані.

Коли Діас прийшов до влади, мексиканський уряд був у боргах і мав дуже мало грошових резервів. Тому він з ентузіазмом заохочував інвестиції іноземців.

Для постачальників капіталу умови були настільки сприятливі, що постраждали як підприємства мексиканської промисловості, так і робітники. Діас не був економістом, але два його головні радники, Матіас Ромеро і Хосе Ю. Лімантур (після 1893 р.) були відповідальними за прилив іноземців для будівництва залізниць і мостів, копання шахт та зрошення полів [2, с. 248].

Нове багатство Мексики, однак, не було розподілено по всій країні; більша частина прибутків пішла за кордон або залишилася в руках небагатьох багатих мексиканців. До 1910 року економіка занепала, а національні доходи скорочувалися, що викликало необхідність запозичень. Зі зниженням заробітної плати часті були страйки. Сільськогосподарські робітники зіткнулися з крайньою бідністю та борговим панством.

Диктатор Порфіріо Діас залишався при владі в Мексиці з 1876 по 1911 рік, загалом 35 років. За цей час Мексика модернізувалась, додавши плантації, промисловість, шахти та транспортну інфраструктуру. Проте бідні мексиканці дуже страждали, а умови для найбільш знедолених були жахливо жорстокими. Розрив між багатими та бідними значно збільшився за часів Діаса, і ця невідповідність стала однією з причин мексиканської революції (1910-1917). Діас залишається одним із найдовших лідерів Мексики.

Діас умів спритно маніпулювати іншими політиками. Він застосував стратегію батога чи пряника, коли мав справу з губернаторами штатів і місцевими мерами, більшість із яких він сам призначив. Стратегія спрацювала для більшості: Діас подбав про те, щоб регіональні лідери особисто збагатилися, коли економіка Мексики процвітала [1 с.310].

У нього було кілька здібних помічників, у тому числі Хосе Ів Лімантур, якого багато хто вважав архітектором економічних перетворень Діаса в Мексиці. Він протиставляв своїх підлеглих один проти одного, по черзі віддаючи їм перевагу, щоб тримати їх у строю [22.с.758].

За часів Діаса Мексика була поділена на тих, хто вважав католицьку церкву святою і неприкосновенною, і тих, хто вважав її корумпованою та надто довго живе за рахунок народу Мексики. Такі реформатори, як Беніто Хуарес, суттєво обмежили церковні привілеї та націоналізували церковні володіння. Діас прийняв закони про реформування церковних привілеїв, але лише спорадично їх дотримував. Це дозволило

йому пройти по тонкій межі між консерваторами та реформаторами, а також утримувало церкву в межах страху.

Іноземні інвестиції були величезною опорою економічних успіхів Діаса. Діас, який був частково корінним мексиканцем, за іронію долі вірив, що корінне населення Мексики ніколи не зможе привести націю в сучасну епоху, і він привів іноземців, щоб допомогти [8, с. 38].

Іноземний капітал фінансував шахти, промисловість і, зрештою, багатокілометрову залізничну колію, яка з'єднувала націю. Діас був дуже щедрим на контракти та податкові пільги для міжнародних інвесторів і фірм. Переважна більшість іноземних інвестицій надійшла зі Сполучених Штатів і Великої Британії, хоча інвестори з Франції, Німеччини та Іспанії також були важливими.

Діас не дозволив жодній життєздатній політичній опозиції коли-небудь пустити коріння. Він регулярно кидав до в'язниці редакторів видань, які критикували його чи його політику, аж до того, що жоден видавець газет не наважувався спробувати. Більшість видавців просто випускали газети, які вихваляли Діаса: їм дозволяли процвітати.

Опозиційним політичним партіям дозволяли брати участь у виборах, але допускали лише символічних кандидатів, і всі вибори були фіктивними. Іноді доводилося застосовувати більш жорстку тактику: деякі лідери опозиції таємничим чином «зникали», щоб їх більше ніколи не побачити.

Діас, який сам був генералом і героєм битви при Пуеблі, завжди витрачав багато грошей в армії. Кінцевим

результатом був строкатий натовп солдатів строкової служби в лахмітових уніформах і гострих офіцерів із красивими конями та сяючою міддю на мундирах.

Щасливі офіцери знали, що всім завдячують дону Порфірію. Рядові були нещасні, але їхня думка не рахувалася. Діас також регулярно проводив ротацію генералів на різних посадах, гарантуючи, що жоден офіцер не створить військо, лояльне йому особисто.

Таким реформаторам, як Хуарес, історично мало що вдалося зробити проти закорінілого заможного класу, який складався з нащадків конкістадорів або колоніальних чиновників, які забудували величезні ділянки землі, якими вони правили, як середньовічні барони. Ці родини контролювали величезні ранчо, які називалися фазендами, деякі з яких займали тисячі акрів, включаючи цілі індіанські села [19.с.57].

Батраки в цих маєтках були фактично поневолені. Діас не намагався розбити фазенди, а радше об'єднався з ними, дозволивши їм вкрати ще більше землі та надавши їм для захисту сільську поліцію.

Діас був майстерним політиком, який спритно поширював багатство Мексики туди, де ці ключові групи залишалися щасливими. Це добре працювало, коли економіка була в нестабільному стані, але коли Мексика зазнала рецесії на початку ХХ-го століття, деякі сектори почали обертатися проти старіючого диктатора. Оскільки він тримав амбітних політиків під жорстким контролем, у нього не було чіткого

наступника, що викликало хвилювання багатьох його прихильників.

17 лютого 1908 року в інтерв'ю репортеру Pearson's Magazine Діас оголосив про свою відставку. Відразу опозиційні та провладні групи почали боротися за пошук відповідних кандидатів у президенти. Тоді, коли плани офіційно закріплювалися, Діас вирішив не йти на пенсію, а дозволити Франциско Мадеро, аристократичному, але демократично налаштованому реформатору, балотуватися проти нього.

Коли стало зрозуміло, що Мадеро переможе, Діас запанікував і почав тиснути. Деякий час Мадеро був ув'язнений, а згодом втік у вигнання до Сполучених Штатів. Незважаючи на те, що Діас виграв «вибори», Мадеро показав світові, що влада диктатора слабшає. Мадеро оголосив себе справжнім президентом Мексики, і народилася Мексиканська революція [19.с.73].

Мадеро програв вибори, як і очікувалося, але, коли він вдався до військової революції, уряд виявився напрочуд слабким і розпався. Діас подав у відставку 25 травня 1911 року та виїхав у вигнання [19.с.115].

Багато хто прислухався до заклику Мадеро. У Морелосі Еміліано Сапата боровся з могутніми землевласниками вже близько року і швидко підтримав Мадеро. На півночі ватажки бандитів, які стали воєначальниками Панчо Вілья та Паскуаль Ороско, вийшли на поле зі своїми потужними арміями.

У мексиканській армії були гідні офіцери, оскільки Діас добре їм платив, але піхотинцям платили мало, вони були

хворі та погано навчені. Вілла та Ороско кілька разів розбили федералів, дедалі наближаючись до Мехіко з Мадеро на буксирі. У травні 1911 року Діас знав, що зазнав поразки, і йому дозволили виїхати у вигнання.

Порфіріо Діас залишив неоднозначну спадщину на батьківщині. Його вплив незаперечний: за винятком, мабуть, блискучого божевільного Санта-Анни, за якого ніхто не був важливішим в історії Мексики з часу здобуття нею незалежності.

Позитивною стороною Діаса є його досягнення в сферах економіки, безпеки та стабільності. Коли він прийшов на посаду в 1876 році, Мексика була в руїнах після років катастрофічних громадянських і міжнародних воєн.

Скарбниця була порожньою, у всій країні було лише 500 миль залізничних колій, і країна фактично перебувала в руках кількох могутніх людей, які правили частинами країни, як королівська особа. Діас об'єднав країну, заплативши або розгромивши цих регіональних воєначальників, заохотив іноземні інвестиції для відновлення економіки, побудував тисячі миль залізничних колій і заохотив гірничодобувну та інші галузі [16.с.132].

Його політика була неймовірно успішною, і нація, яку він залишив у 1911 році, була зовсім іншою від тієї, яку він успадкував.

Однак цей успіх прийшовся дорогою ціною для бідних верств населення Мексики. Діас зробив дуже мало для нижчих класів: він не покращив освіту, а здоров'я

20

покращилося лише як побічний ефект покращеної інфраструктури, призначеної насамперед для бізнесу.

Інакомислення не терпілося, і багато провідних мислителів Мексики були змушені виїхати. Багаті друзі Діаса отримали впливові посади в уряді і мали право красти землю в корінних селах, не боячись покарання. Бідні зневажали Діаса з пристрастю, яка вибухнула мексиканською революцією.

Революцію також слід додати до балансу Діаса. Його політика та помилки викликали його, навіть якщо його ранній вихід із конфлікту може вибачити його від деяких звірств, які мали місце пізніше.

Більшість сучасних мексиканців дивляться на Діаса більш позитивно і, як правило, забувають про його недоліки та сприймають Порфіріато як час процвітання та стабільності, хоча й дещо неосвічений. Коли мексиканський середній клас виріс, він забув про тяжке становище бідних за часів Діаса. Більшість мексиканців сьогодні знають цю епоху лише завдяки численним теленовелам – мексиканським мильним операм – у яких драматичний час Порфіріато та Революції використовується як фон для їхніх героїв.

1.2. Проведення урядом Порфіріо Діаса зовнішньо політичних зносин.

Будь-яка політика будується, виходячи з певних принципів – основоположних норм, які існують у даному суспільстві, є вихідною точкою, що визначає світогляд і поведінку цього суспільства в цілому.

Принципи зовнішньої політики визначають поведінку тієї чи іншої держави на міжнародній арені. Вони є свого роду правилами гри, яких дотримуються держави у своїй міжнародній діяльності.

Діас проводив політику «порядку та прогресу», залучаючи іноземні інвестиції до Мексики та підтримуючи соціальний і політичний порядок, у разі необхідності силою. У цей період відбулися значні економічні, технологічні, соціальні та культурні зміни.

Порфіріо Діас зумів домовитися із закордоном, досягнувши третьої мети – міжнародного визнання. Він зміг відновити дипломатичні відносини з Францією, Великою Британією, Німеччиною та Бельгією, які були перервані після мораторію, оголошеного Хуаресом. Досягнув прихильності Сполучених Штатів.

Відносинам з північним сусідом заважали проблеми різного характеру:

- зовнішній борг Мексики;
- прохід індіанських племен і злодіїв великої рогатої худоби, а також військ, які їх переслідували, на мексиканську територію;
- існування безмитної зони торгівлі, яку Мексика створила на своєму кордоні з метою залучити переселенців та контрабандні товари;

22

- міграція мексиканських робітників у США [16.с.254].

Але незважаючи на ці проблеми і завдяки тому, що Мексика, окрім іншого, виплачувала свій борг і компенсації, надавала пільги інвесторам, 1878 р. США визнали уряд Діаса. Проте, президент Мексики твердо захищав національний суверенітет.

У тих випадках, коли Порфіріо Діас не міг вдатися до примирення чи переговорів, він йшов другим шляхом – застосовував силу та репресії, використовуючи армію та поліцію.

Наприклад, в 1879 р. губернатор Веракруса наказів розігріляти 9 повстанців, можливо, вийшовши за рамки наказу президента покарати керівників повстання, які одночасно були офіцерами флоту.

Однак дехто стверджує, що існувала телеграма з такою вказівкою: «Негайно їх розстріляти». У крові були потоплені також селянські повстання в Сонорі та на Юкатані, про які йтиметься нижче. Були схоплені та вбиті на підставі «закону про втечу» дорожні грабіжники та розбійники, серед яких були Хесус Арріага («Chucho El Roto» – «Чучо-оборванець») та Еракльо Берналь («El Rayo de Sinaloa» – «Блискавка Сіналоа»).

Спочатку він був обережний щодо США і усвідомлював загрозу експансії, на той момент більш економічної, ніж територіальної. Ця обережність, виражена в його відомій фразі «бідна Мексика, так далеко від Бога і так близько від Сполучених Штатів», посилилася з двох причин: дедалі зростав вплив США в Карибському регіоні та Центральній

Америці, особливо в Гватемалі (з нею у Мексики були старі прикордонні суперечки та проблеми міграції населення), і збільшувалося їх значення у мексиканській економіці [4.с.92].

Щоб уникнути посилення американського втручання, Діас розвивав дипломатичні та економічні відносини з Великобританією, Францією та Японією. І виступав проти того, щоб США ставали вартою Латинської Америки нібито перед європейською загрозою та арбітром під час вирішення проблем між американськими країнами. Він вважав, що вони мають вирішуватись самими американськими державами.

Порти та залізниці сприяли розвитку як зовнішньої, так і внутрішньої торгівлі. Мексика торгувала з США, Європою та Карибським регіоном. Вона нарощувала експорт металів та сільськогосподарської продукції, вартість яких у 1877 р. перевищила 40,5 млн. песо, а в 1910 р. – 287 млн.

Збільшувався також імпорт машин та обладнання, продукції обробної промисловості та деяких видів продовольства. Будівництво залізниць, яке здійснюється іноземними компаніями, відповідало інтересам розвитку торгівлі зі Сполученими Штатами.

Однак розвиток залізничного транспорту давав велику вигоду і внутрішній торгівлі. Інтеграція районів, пов'язаних між собою дорогами, знижувала торгові витрати і дозволяла торгувати цілий рік. Це вело до збільшення обсягів торгівлі та можливості виробляти продукцію у розрахунку на далекі ринки збуту, що у свою чергу сприяло спеціалізації регіонів.

Зростання торгівлі супроводжувалося збільшенням сільськогосподарського, промислового виробництва та

24

зростанням видобутку сировини. У сільському господарстві найбільше зростав експорт, пов'язаний із виробництвом хенекену, каучуку та кави [7, с. 43].

Ці культури вирощувалися у господарствах, розвитку яких сприяли кредити, залізниці та сучасні методи господарювання. На противагу цьому галузі, зайняті виробництвом продуктів харчування, переживали занепад. Виробництво пшениці, ячменю, квасолі та перцю (чили) у 1910 р. знаходилося на рівні 1877 р., незважаючи на значне збільшення населення. Це викликало збільшення вартості продуктів харчування і навіть імпорт деяких із них, наприклад, маїсу.

Вражаючими темпами зростав експорт продукції гірничодобувної промисловості, яка концентрувалася в основному в штатах Сонора, Чіуауа, Сіналоа та Дуранго. Завдяки іноземним інвестиціям збільшилося виробництво золота та срібла; одночасно йшла диверсифікація виобництва.

Нові технології та здешевлення транспортування зробили рентабельним видобуток міді, цинку, свинцю, які мали великий попит у європейської та північноамериканської промисловості. На початку ХХ ст. почався видобуток нафти. [7.с.247]

1.3. Особливості економічного та внутрішньополітичного життя країни останньої третини ХІХ – першого десятиліття ХХ століття.

Мексика на початку Порфіріато була переважно сільською нацією з великими власниками маєтків, які контролювали сільськогосподарське виробництво для місцевого та регіонального продовольчого ринку. Найбільшою групою мексиканців, які займалися сільським господарством, були дрібні власники ранчо та натуральні землероби, а також безземельні селяни, які обробляли землі, якими вони не володіли.

У XIX столітті форми власності на землю змінювалися. Ліберальна реформа мала на меті ліквідувати корпоративну власність на землю, націлившись на маєтки, що належать Римсько-католицькій церкві та корінним громадам, змушуючи їх розбивати на ділянки та продавати. Незважаючи на надії лібералів, це не призвело до створення класу фермерів-йоменів, але це підірвало цілісність корінних громад і підірвало економічну могутність церкви. Ці земельні володіння вважалися «вільними», навіть якщо на них жили інші.

Їх право власності було б визнано недійсним в державних судах, щоб звільнити місце для союзників Діаса. *Rugales* будуть використовуватися для розпорядження селянами, і зусилля селян повернути рідну землю будуть серйозно ослаблені, оскільки вони часто були неписьменними і не могли найняти адвокатів.

Будівництво залізничних ліній стало головним фактором трансформації мексиканської економіки. Мексика не має

судноплавної річкової системи, яка дозволила б здійснювати дешевий водний транспорт, а дороги часто були непрохідними під час сезону дощів, тому будівництво залізничних ліній пододало серйозну перешкоду для економічного розвитку Мексики.

Перша лінія, яку було побудовано від порту Веракрус у Перській затоці до Мехіко, було розпочато під час французької інтервенції, але швидке розширення ліній у центральній Мексиці та на північ до кордону зі США знизило транспортні витрати для пасажирів і вантажів, відкрило нові регіони, таких як Comarca Lagunera на півночі Мексики, для розвитку сільського господарства [16.с.265].

Капітал залізниць, колій і рухомого складу були іноземними. Інвестиції в таку капітальну інфраструктуру є показником того, що іноземні інвестори впевнені в стабільності Мексики. Будівництво залізниць стало наслідком стабільності, але відбулося значне зменшення бандитизму та інших заворушень через залізниці.

Разом із будівництвом залізниць поряд із коліями прокладалися телеграфні лінії. Це забезпечило миттєвий зв'язок між столицею та віддаленими містами, збільшуючи владу центрального мексиканського штату над віддаленими регіонами. Швидке відправлення Rurales у проблемні райони було прямим наслідком ефективнішого зв'язку [16.с.215].

Галуззю, яка значно розширилася в цей час, була гірнична справа. У колоніальну епоху Мексика добувала й очищала срібло, карбуючи срібну монету, яка стала першою світовою валютою. Ця галузь срібла занепала після здобуття

незалежності, оскільки поширені процеси рафінування на початку XIX століття (процес патію, а пізніше процес амальгамування посуду) вимагали ртуті; під час колоніальної ери його імпортували з Іспанії, яка була одним із провідних світових виробників ртуті ще з римських часів.

Однак іспанці відмовилися продавати реагент своїм колишнім колоніям, і його не було в промислових кількостях. Пізніше видобуток срібла відродився за допомогою нових процесів, які не вимагали ртуті, але під час Порфіріато видобуток промислових мінералів став ядром галузі. Світова ціна на срібло впала в 1873 році, в той же час економіки розвинених країн потребували промислових мінералів для їх виробництва.

Як і в інших аспектах мексиканської економіки, зростання в гірничодобувній галузі залежало від стабільності, встановленої урядом. Розширення залізничної мережі означало, що руду можна було транспортувати дешево, а телеграфна мережа дозволила інвесторам мати ефективний зв'язок із місцями видобутку. Іноземні інвестори, особливо зі США, впевнено ризикували своїм капіталом у гірничодобувних підприємствах Мексики. Підприємства з видобутку міді, свинцю, заліза та вугілля на півночі Мексики, особливо Сонора, Чіуауа, Дуранго, Гуанахуато та Коауїла, з Монтерреєм і Агуаскальєнтес, які стають особливо відомими [16.с.256].

Розвиток промислового виробництва, орієнтованого на внутрішній ринок, насамперед текстилю. Мексиканські підприємці в містах Орїзаба та Гуанахуато побудували

фабрики в містах, що дало можливість робітникам отримувати заробітну плату. Ці фабрики, багато з яких належали громадянам Франції, забезпечували внутрішні потреби в текстилі. Крім того, ці фабрики працювали на паровій енергії, що ґрунтувалося на сучасних винаходах.

Ремісничі організації вже існували, коли Діас прийшов до влади в 1876 році, як мутуалістські організації або добровільні товариства робітників і проводили страйки. Gran Círculo de Obreros de México мав майже 30 відділень у Мексиці, закликаючи до допомоги працівникам, коли вони хворіють, травмуються чи помирають.

У 1875 році Congreso Obrero прагнули ширших цілей, включаючи освіту для дорослих робітників, обов'язкову освіту для дітей та представлення своїх цілей владі. Робітничий рух не був єдиним, у тому числі щодо того, чи займати політичні позиції. Наприкінці 1870-х і на початку 1880-х років ремісники-підмайстри більше не могли успішно прагнути стати майстрами, які володіли власною крамницею.

Їхнє невдоволення призвело до агітації, але формування бойових промислових робітничих організацій наприкінці XIX століття можна розглядати як коріння сучасного робітничого руху в Мексиці. Після 1900 року, коли економіка Мексики стрімко розвивалася завдяки вливанню іноземного капіталу та розвитку різних галузей промисловості, організована промислова праця також зростала. Робітники чинили опір механізації таких галузей, як текстильна, де власники прагнули вищої продуктивності праці на одного робітника.

Відбулися страйки на бавовняних фабриках, найвідомішим був страйк у Ріо-Бланко. Робітники залізниці були найкраще об'єднаними в профспілки в пізньому Порфіріяті, приблизно 50% з них були об'єднані в профспілки. Не існувало єдиної профспілки, а скоріше було розділено за певними завданнями, наприклад, інженерів і пожежників. На більш висококваліфікованих роботах переважали американські робітники, а мексиканським робітникам платили менше за ту саму роботу [9].

Шахтарі також організувалися зі страйком [Cananea](#) 1906 році найбільш широко відомий, оскільки шахта належала інтересам США, а озброєні люди з Аризони перейшли до Мексики, щоб придушити страйк. Хоча Ліберальна партія Мексики (PLM) виступала за радикальні зміни на користь робітників, більшість промислових робітників були реформаторами, а не революціонерами. Оскільки режим Діаса не відповів на заклики до реформ, багато робітників вважали зміну режиму бажаною.

З розширенням залізничної мережі робітники могли шукати роботу далеко від своїх домівок. У Мехіко-розвиток системи трамваїв, спочатку автомобілів, запряжених мулами, а пізніше електричних - масовий транспорт. Компанії вуличних автомобілів найняли різноманітних робітників, щоб будувати траси, обслуговувати машини та мулів, а також служити кондукторами.

Жінки в містах мали змогу влаштуватися як на державні, так і на приватні підприємства. Хоча присутність жінок у домі, а не робота поза домом, була ознакою статусу

середнього класу, наприкінці XIX століття поважних жінок все частіше брали на роботу поза домом як офісні працівники. Під час ліберальної реформи в середині XIX століття жінки почали входити до робочої сили як вчителі державних шкіл і брати участь у благодійній діяльності [15.с.247].

Режим Діаса відкрив можливості для жінок як державних службовців у 1890-х роках. Створення мексиканської урядової бюрократії, в основному укомплектованої жінками на нижчих рівнях, відбувалося подібно до інших країн, оскільки освічені жінки мали справу з розширенням офіційної документообігу та впровадженням нових офісних технологій друкарської машинки, телефону та телеграфу.

Збільшення добробуту завдяки зростанню експортного сільського господарства та індустріалізації значною мірою принесло користь міській еліті та іноземцям, при цьому розрив у доходах і культурі з бідними збільшувався. Безумовно, найбільший сектор мексиканського населення становив сільське та корінне населення, при цьому мексиканські міста, особливо столиця, мали найбільшу концентрацію заможної еліти [4.с.27].

Чоловіки-селяни обробляли землю, яка зазвичай належала іншим, а жінки виховували дітей, готували їжу та прибирали. У містах плебейські жінки були домашньою прислугою, працювали на пекарнях і на фабриках, тоді як плебейські чоловіки виконували цілий ряд ручних робіт. У центральній і південній Мексиці держава все більше

підривала політичну структуру правління, і втрата общинної землі мала значний вплив, але традиційні способи зберігалися.

Ліберальний проект мав на меті виховати громадянство, яке дотримується громадянських чеснот, шляхом покращення охорони здоров'я, професійної військової підготовки чоловіків, реабілітаційної пенітенціарної системи та світської державної освіти. Держава намагалася замінити традиційні цінності, засновані на релігії та місцевій лояльності, абстрактними принципами, які поділяють усі громадяни.

У Порфіріато зріс міський середній клас, а жінки стали працювати вчителями та службовцями. Нові ролі жінок не лише збільшили дохід домогосподарства, але й сприяли серйозним культурним змінам, оскільки вони сформували ідентичність домогосподарства середнього класу та деякі з них стали помітними як активісти за права жінок.

Мексиканські жінки середнього класу почали вирішувати проблему гендерної нерівності перед законом, а також інші проблеми. Фемінізм у Мексиці виник під час Ліберальної реформи та Порфіріато, прихильники якого критикували нерівність у мексиканському суспільстві, як це сталося в інших країнах півкулі та Західної Європи.

Кілька жінок сформували жіночі групи для обговорення питань нерівності, заснували літературні журнали та відвідували міжнародні конгреси з прав жінок. Хоча в Мексиці чинився певний політичний тиск щодо надання жінкам виборчого права, він не реалізувався до 1953 року [15.с.322].

Незважаючи на суспільні зміни у ставленні до ролі жінок, сексуальне розмаїття не змінювалося так швидко. Гомосексуалізм загалом залишався таємним і приватним.

У листопаді 1901 року відбувся публічний скандал щодо поліцейського рейду на зібрання геїв і чоловіків, що переодягалися, у Мехіко, відомий як «Танець сорок одного». Карикатурист Хосе Гвадалупе Посада опублікував інцидент. Ходили чутки, що зять Порфіріо Діаса був одним із заарештованих, але його відпустили. Список заарештованих ніколи не був опублікований, а уряд не підтвердив і не спростував.

Ліберали створили світську освітню систему, щоб протистояти релігійному впливу Римсько-католицької церкви. Державні школи були засновані в період Беніто Хуареса, але розширилися під час Порфіріато після поразки французької монархії та їхніх мексиканських католицьких союзників.

У школах навчали не лише грамотності та лічби, а й мали на меті створити робочу силу, яка керувалася б принципами пунктуальності, ощадливості, цінних трудових звичок, утримання від вживання алкоголю, тютюну та азартних ігор. Незважаючи на це, неписьменність була широко поширеною: перепис 1910 року показав, що лише 33% чоловіків і 27% жінок були грамотними.

Тим не менш, прихильність уряду освіти під Хусто Сьєрра було важливим кроком, зокрема у вищій освіті, завдяки створенню світського, контрольованого державою Національного університету Мексики. Папський університет Мексики, заснований на початку XVI століття під

керівництвом релігії, був закритий у 1865 році. Викладацька школа була однією з небагатьох почесних професій, відкритих для жінок. Міські, освічені жінки-вчителі були в авангарді феміністок у Мексиці [15 с.175].

Охорона здоров'я стала важливою проблемою для мексиканського уряду, який вважав здорове населення важливим для економічного розвитку. Державні інвестиції в охорону здоров'я розглядалися як частина загального проекту модернізації Мексики.

У Мехіко уряд інвестував у масштабний інфраструктурний проект для осушення системи центральних озер Десагуе намагаючись запобігти частим повеням у столиці. Канали в Мехіко все ще мали значний рух човнів, як-от канал де ла Віга, але канали були місцем, де скидали нечистоти, сміття та трупи тварин. Доступ до питної води часто означав черпати її з громадських фонтанів і розподіляти від будинку до будинку робітниками з тачками або несучи контейнери на своїх спинах [16.с.176].

Деякі домогосподарства були надто бідні, щоб платити за послуги, тому член сім'ї черпав і транспортував воду. Планувальники вважали неналежний дренаж, очищення стічних вод і відсутність доступу до чистої питної води як проблеми, які можна вирішити за допомогою наукових методів. Ще однією проблемою, яку вирішували модернізатори, була санітарія в м'ясопереробній промисловості. Прищеплення ідей належної гігієни було цінністю, яку слід прищеплювати в школах.

34

Головною в'язницею Мехіко був колишній монастир, в'язниця Белем, яку кілька разів перепрофілювали, перш ніж стати в'язницею для жінок і чоловіків. Він був брудним, погано керованим і символом порядку. Було розроблено плани будівництва нового закладу – пенітенціарної установи для реабілітації в'язнів.

Розроблена як паноптикум на основі планів Джеремі Бентама, пенітенціарна установа Лекумберрі була відкрита в 1900 році. Мексиканські чиновники знали про зміни в ідеї в'язниці, а також знову зосередилися на зборі статистики злочинів [16.c120].

Під час Порфіріато міські мексиканські еліти стали більш космополітичними, їхні споживчі смаки до імпортних модних стилів і товарів вважалися показником сучасності Мексики, а Франція була втіленням витонченості, якою вони захоплювалися.

Оскільки французи вторглися в Мексику та окупували її протягом 1860-х років, поворот Мексики до Франції не обійшовся без суперечок у Мексиці. Франція була великою європейською державою, і з падінням Наполеона III у 1870 році було відкрито шлях до відновлення нормальних відносин між країнами.

З відновленням дипломатичних відносин Мексика з ентузіазмом прийняла французький стиль. Універмаги, такі як Palacio de Hierro, були створені за зразком паризьких (Bon Marché) і Лондона (Harrod's). Французький вплив на культуру в моді, мистецтві та архітектурі очевидний у столиці та інших великих мексиканських містах, де мексиканські еліти

захоплюються французькими стилями, відомими як *Afrancesados*.

Серед еліти кінні скачки стали популярними, і були спеціально побудовані іподроми, такі як іподром у Пералвільо, побудований новоствореним Жокей-клубом.

Клуб найняв архітектора, який відвідував перегони в Європі та США, щоб спроектувати та побудувати трасу, яка мала бути відкрита у Великодню неділю 1882 року, що було явно нерелігійним способом святкування свята. Під час відкладеного відкриття президент республіки (1880–1882), Мануель Гонсалес, його кабінет і дипломатичний корпус, а також мексиканці, які могли дозволити собі вхід, спостерігали за даною подією.

Жокейний клуб був заснований у 1881 році за зразком європейських. Мехіко займав верхній поверх колишньої резиденції графа Орісаби XVIII століття, відомої як Будинок черепиці. Клуб надав місце для елітних світських заходів. Серед директорів жокейного клубу були Мануель Ромеро Рубіо та Хосе Ів Лімантур, найближчі радники Діаса, а також президент Гонсалес і сам Діас як члени [16.с.300].

Жокей-клуб мав кімнати для куріння, їдальні, зброї, боулінг, покер і баккара. Існували висококласні гральні заклади, які регулювалися урядом. Один був у колишньому палаці імператора Ітурбіда, який наприкінці XIX століття був готелем. Серед розваг чоловіків міських народних верств були традиційні види спорту: півнячий бій і корида.

Велосипеди були імпортовані з Парижа та Бостона до Мехіко в 1869 році, одразу після французької інтервенції.

Французька компанія імпортувала велосипеди та відкрила компанію з прокату, але цей вид спорту набув популярності, коли в 1890-х роках удосконалили технологію з колесами однакового розміру та пневматичними шинами.

Незабаром з'явилися велосипедні клуби та організовані гонки. Організований спорт з правилами, рівність змагань, бюрократія та офіційне ведення записів стали ознаками сучасності. Хоча в спорті домінували чоловіки, жінки також брали участь. Особливо для жінок їзда на велосипеді кинула виклик традиційній поведінці та моді, звільнивши їх від пильного нагляду.

Їзда на велосипеді вимагала кращого жіночого одягу, і багато хто використовував Bloomers для їзди. У 1898 році монтаж шаржу в сатиричному виданні El Hijo del Ahuizote відповів на запитання «навіщо їздити на велосипеді?»: для розваги, для задоволення на вулицях, і на одній панелі зображено велосипед на боці з парою, що обіймається, з написом «для кохання».

Велосипед рекламувався як сприяння фізичним вправам і дотриманню гігієни, а також асоціювався з сучасністю, швидкістю та модернізацією за допомогою технологій.

Середину XIX століття роздирав конфлікт між католицькою церквою та ліберальною державою. Мексиканська конституція лібералів 1857 року встановила відокремлення церкви від держави, і в конституції були сильні антиклерикальні статті.

Як прагматичний політик, Діас не хотів знову відкривати відвертий конфлікт між своїм режимом і католицькою

церквою в Мексиці. Його шлюб з Кармен Ромеро Рубіо, яка була вірною католичка, допоміг залагодити розбіжності [33.с.63].

Діас ніколи не домагався скасування антиклерикальних статей конституції, але він не суворо їх дотримувався, тому Католицька Церква повернулася політично та економічно під час Порфіріато. Протестантські місіонери США вторглися в Мексику під час Порфіріато, особливо на півночі, але не кинули серйозного виклику владі католицизму в Мексиці.

У ряді регіонів Мексики виникли місцеві релігійні культи та дисидентські селянські рухи, які католицька церква вважала ідолопоклонінням. Відповідаючи на можливу втрату вірних у Мексиці та інших країнах, Папа Лев XIII видав енцикліку *Regum Novarum*, закликаючи Церкву долучатися до суспільних проблем.

У Мексиці деякі миряни-католики підтримали скасування боргового панату в поміщицьких маєтках, через що селяни були прив'язані до роботи, оскільки вони не могли сплатити свої борги. Церква сама втратила землі під час ліберальної реформи в середині XIX століття, тож могла висловити підтримку тяжкому становищу селян.

Успіх Церкви в нових ініціативах можна побачити, оскільки сапатисти в Морелосі не проводили жодних антиклерикальних дій під час Мексиканської революції, і багато бійців носили Діву Гваделупську на своїх капелюхах.

Під час режиму Діаса держава почала брати під контроль культурну спадщину Мексики, розширюючи Національний музей антропології як центральне сховище

артефактів з археологічних пам'яток Мексики, а також встановлюючи контроль над самими місцями.

Закон про пам'ятки (1897) надав юрисдикцію над археологічними об'єктами федеральному уряду. Це дозволило експропріацію та вигнання селян, які вирощували зернові культури на археологічних пам'ятках, що найбільш систематично робилося в Теотіуакані.

Колишній кавалерійський офіцер і археолог Леопольдо Батрес був інспектором археологічних пам'яток і мав значну владу. Він отримав ресурси з урядових фондів Діаса для охорони археологічних пам'яток у центральній Мексиці та на Юкатані, а також для найму працівників для розкопок археологічних пам'яток, які мають особливе значення для створення іміджу славетного минулого Мексики для іноземних вчених і туристів, а також для патріотичного запалу в Мексиці.

Уздовж широкого, обсаженого деревами бульвару Пасео-де-ла-Реформа, прокладений імператором Максиміліаном між Національним палацом і замком Чапультепек, був перетворений на місце історичної пам'яті зі статуями, присвяченими діячам мексиканської історії та важливим історичним подіям [33.с.149].

Висновки до розділу 1.

1. Діас закріпив свою владу, задовольняючи потреби окремих груп і протиставляючи одні інтереси іншим. Він заручився підтримкою метисів, забезпечивши їх політичними роботами. Привілейовані креольські класи були готові співпрацювати в обмін на невтручання уряду в їхні фазенди та на почесні посади в адміністрації. Римо-католицька церква дотримувалася політики непричетності в обмін на певний ступінь свободи. Індіанці, які становили третину населення, були проігноровані.

Коли Діас прийшов до влади, мексиканський уряд був у боргах і мав дуже мало грошових резервів. Тому він з ентузіазмом заохочував інвестиції іноземців.

Для постачальників капіталу умови були настільки сприятливі, що постраждали як підприємства мексиканської промисловості, так і робітники. Діас не був економістом, але два його головні радники, Матіас Ромеро і Хосе Ю. Лімантур (після 1893 р.) були відповідальними за приплив іноземців для будівництва залізниць і мостів, копання шахт і зрошення полів.

Нове багатство Мексики, однак, не було розподілено по всій країні; більша частина прибутків експортувалась за кордон або залишилася в руках небагатьох багатих мексиканців. До 1910 року економіка занепала, а національні доходи скорочувалися, що викликало необхідність

запозичень. Зі зниженням заробітної плати часті були страйки. Сільськогосподарські робітники зіткнулися з крайньою бідністю та борговим панством.

2. Діас проводив політику «порядку та прогресу», залучаючи іноземні інвестиції до Мексики та підтримуючи соціальний і політичний порядок, у разі необхідності силою. У цей період відбулися значні економічні, технологічні, соціальні та культурні зміни.

Порфіріо Діас зумів домовитися із закордоном, досягнувши третьої мети – міжнародного визнання. Він зміг відновити дипломатичні відносини з Францією, Великою Британією, Німеччиною та Бельгією, які були перервані після мораторію, оголошеного Хуаресом.

Досягнув прихильності Сполучених Штатів. Відносинам з північним сусідом заважали проблеми різного характеру:

- зовнішній борг Мексики;
- прохід індіанських племен і злодіїв великої рогатої худоби, а також військ, які їх переслідували, на мексиканську територію;
- існування безмитної зони торгівлі, яку Мексика створила на своєму кордоні з метою залучити переселенців та контрабандні товари;
- міграція мексиканських робітників у США.

Але незважаючи на ці проблеми і завдяки тому, що Мексика, окрім іншого, виплачувала свій борг і компенсації, надавала пільги інвесторам, 1878 р. США визнали уряд Діаса. Проте, президент Мексики твердо захищав національний суверенітет.

3. У період Порфіріату співіснували різні погляди на країну, суспільство та індивідуума, які знаходили вираз у таких течіях, як лібералізм, позитивізм та консерватизм. Деякі були прихильниками ліберальних ідей, інші з ентузіазмом ставали на бік позитивізму та його різновидів, наприклад соціального дарвінізму, але погляди багатьох поєднували елементи і лібералізму, і позитивізму. Так, з останнього вони брали думку про те, що науковий метод повинен застосовуватися до вивчення суспільства та вирішення його проблем, і критикували лібералів за те, що ті заснували свою політику та законодавство на запозичених за кордоном теоріях замість зосереджуватися на вивченні мексиканського суспільства. Однак вони не хотіли змінювати ні ліберальні інститути, ні конституцію 1857 р., погоджуючись відкласти їх застосування доти, поки мексиканці не досягнуть необхідного рівня розвитку. Вони також думали, що необхідно розвивати освіту та науку, які вважали найкращим засобом досягнення національного прогресу.

У цілому їх культура захоплювалася всім іноземним, але водночас виражала національний і націоналістичний характер. Яскравими представниками останнього були інтелектуали Революції, які пішли стопами своїх попередників початку ХХ ст. з літературного товариства Атенея Молодості. Це була група, до якої входили Антоніо Касо, Педро Енрікес Уренья, Альфонсо Рейєс та Хосе Васконселос. Атенеїсти відкрили дорогу новим ідеям. Вони критикували позитивізм, оскільки вважали, що знання можна здобути різними шляхами, а не лише на основі наукового методу. Захищали

здібності людини, підкреслюючи її свободу дій та вибору. Боролися за нове утвердження гуманістичних цінностей, за кінець французького впливу в літературі та загалом за повернення мексиканського.

Це та багато іншого Порфіріат залишив у спадок Мексиці ХХ ст. Спадщина, яка не обмежувалася сферою культури, але й охоплювала політику (з успіхами у створенні держави-нації), економіку (з розширенням ринків, розвитком засобів зв'язку, експорту сільськогосподарських товарів та індустріалізацією, що почалася) і суспільство (з його демографічним зростанням та урбанізацією). Однак Порфіріат залишив у спадок також політичні вади, нерівномірно розвинену економіку, поляризоване суспільство та конфлікти, що стали причиною Революції і позначилися в перші десятиліття постреволюційної Мексики.

РОЗДІЛ 2

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ ТА ПОЧАТОК РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПОДІЙ

2.1. Боротьба за президентське крісло у 1910-1911 рр.

До приходу європейських конкістадорів регіон, відомий як Мексика, був домом для однієї з найрозвиненіших у світі імперій: ацтеків. Після жорстокого періоду колоніалізму та остаточного завоювання в 1521 році найвпливовішими громадянами були європейці, громадяни іспанського походження або півострівці, які проживали в Новому Світі. Через три століття, у 1821 році, війна за незалежність (почалася в 1810 році) закінчилася, звільнивши Мексику від Нової Іспанії.

Це була війна, яка, однак, принесла переваги переважно меншості кріолло (вищий клас з іспанською кров'ю). Через століття, у 1910 році, більшість населення Мексики складала метиси, напівкорінні та напівіспанокровні мексиканці, і ці корінні народи знову повстали у жорстокій збройній боротьбі, Мексиканській революції [3.с.95].

Мотиви для проведення Мексиканської революції вирости з переконання, що кілька багатих землевласників більше не можуть продовжувати старі способи іспанського колоніального панування; феодално-подібна система під назвою *la encomienda* . Цю систему потрібно було замінити

сучасною, за якої ті, хто фактично обробляв землю, мали б добувати її багатства своєю працею.

Дві великі постаті, Франсіско «Панчо» Вілья з півночі Мексики та Еміліано Сапата з півдня, очолили революцію та залишаються ключовими культурними та історичними символами в цій боротьбі за соціальні реформи. Ідеали аграриста (прихильника земельної реформи) Сапати та його послідовників, сапатистів, узагальнено в їхніх гаслах: «Tierra y Libertad» («Земля і свобода») і «La tierra es para el que la trabaja» («Земля для тих, хто на ній працює»). Ці гасла не перестають звучати в мексиканському суспільстві.

Мексиканська революція почалася в 1910 році, коли ліберали та інтелектуали почали кидати виклик режиму диктатора Порфіріо Діаса, який перебував при владі з 1876 року, протягом 35 років під назвою El Porfiriato, порушуючи принципи та ідеали мексиканської Конституції 1857 року.

Наприкінці 1910 року Франциско І. Мадеро, який перебував у вигнанні через свою політичну активність, склав проект «План Сан-Луїс-Потосі», який був широко поширений і підтриманий повстанськими рухами по всій країні. У цьому плані Мадеро закликав до повстання, яке розпочалося 20 листопада 1910 року, щоб відновити дію Конституції 1857 року та замінити диктатора Діаса тимчасовим урядом [5.с.93].

Його головною метою було встановлення демократичної республіки та скасування необмежених термінів президентства. На початку 1911 року в північному штаті Чіуауа точилася велика збройна боротьба, яку очолювали

місцевий купець Паскуаль Ороско та Франсіско «Панчо» Вілья. Успіх північних військ, або La Division del Norte, викликав повстання проти terratenientes по всій країні. (Про цей та інші ключові терміни див. глосарій) [5.104].

У південному штаті Морелос ще в 1909 році Еміліано Сапата почав вербувати тисячі селян для боротьби за земельну реформу на підтримку Ель-плану де Айяла , схваленого прихильниками Сапати в 1911 році. Відповідно до цього плану-земельна реформа для допомоги безземельним селяни шляхом перерозподілу землі назад селянам і подалі від могутніх землевласників було першочерговим.

25 травня 1911 року президент Мексики Порфіріо Діас подав у відставку та покинув країну. Колишній вигнанець Франциско І. Мадеро, автор плану Сан-Луїс-Потосі (згаданого вище), став президентом після виборів у 1911 році.

Діас ненавмисно прискорив події, коли в 1908 році сказав американському журналісту Джеймсу Крілману, що Мексика готова до демократії і що він має намір піти у відставку в 1910 році. Ця заява викликала потік політичної літератури та бурхливу політичну діяльність, включаючи надзвичайно успішну книгу Мадеро, «La sucesión presidencial en 1910» (1908) («Президентська спадкоємність у 1910»), у якій він закликав до чесних виборів, масової участі в політичному процесі та відмови від переобрання на посаду президента.

Більшу частину 1908 року Мадеро провів, пишучи книгу, яка, як він вважав, була написана під керівництвом духів, у тому числі самого Беніто Хуареса. Книга швидко стала бестселером у Мексиці, проголошувала, що концентрація

абсолютної влади в руках однієї людини – Порфірію Діаса – протягом такого тривалого часу викликала проблеми Мексики [19.с.122].

Мадеро вказав на іронію, що в 1871 році політичним гаслом Порфірію Діаса було «Ніяких перевиборів». Мадеро визнав, що Порфірію Діас приніс Мексиці мир і певне економічне зростання. Однак Мадеро стверджував, що це було врівноважено драматичною втратою свободи, включаючи жорстоке поводження з народом – репресії проти робітників у Кананеї, надмірні поступки Сполученим Штатам і нездорова централізація політики навколо особи президента. Мадеро закликав до повернення ліберальної конституції 1857 року. Щоб досягти цього, Мадеро запропонував організувати Демократичну партію під гаслом *Sufragio efectivo, no reelección* («Ефективне виборче право. Ніяких перевиборів»). Порфірію Діас може або балотуватися на вільних виборах, або піти у відставку.

Книга Мадеро була добре сприйнята та широко читана. Багато хто почав називати Мадеро апостолом демократії. Мадеро розпродав значну частину свого майна – часто зі значними збитками – для фінансування заходів проти перевиборів по всій Мексиці. У травні 1909 року він заснував Центр боротьби з перевиборами в Мехіко, а незабаром після цього підтримав періодичне видання *El Antirreeleccionista*, яким керували молодий юрист/філософ Хосе Васконселос та інший інтелектуал Луїс Кабрера Лобато.

У Пуеблі, Аквілес Сердан, із політично заангажованої сім'ї, зв'язався з Мадеро і в результаті сформував Клуб проти

перевиборів для організації виборів 1910 року, особливо серед робітничого класу. Мадеро мандрував Мексикою, виголошуючи промови проти перевиборів, і скрізь, де б він не був, його зустрічали багатотисячні натовпи. Його кандидатура коштувала йому фінансово, оскільки він продав більшу частину свого майна без збитків, щоб підтримати свою кампанію [19.с.131].

Незважаючи на нападки Мадеро та його попередні заяви про протилежне, Діас балотувався на переобрання. На знак підтримки США Діас і Вільям Говард Тафт запланували саміт в Ель-Пасо, штат Техас, і Сьюдад-Хуарес, штат Чіуауа, на 16 жовтня 1909 року. Це була перша історична зустріч між президентом Мексики та США, а також перша зустріч президента США за якої президент перетне кордон із Мексикою.

Під час зустрічі Діас сказав Джону Хейс Хаммонду: «Оскільки я відповідаю за залучення кількох мільярдів доларів іноземних інвестицій у мою країну, я вважаю, що мені слід залишатися на своїй посаді, доки не буде знайдено компетентного наступника».

Саміт був великим успіхом для Діаса, але він міг стати великою трагедією. У день саміту Фредерік Рассел Бернхем, відомий розвідник, і рядовий К. Р. Мур, техаський рейнджер, виявили чоловіка, який тримав захований пістолет на долоні, вздовж шляху процесії, і вони обеззброїли вбивцю всього за кілька футів від Діаса і Тафта [26.с.376].

Порфіріанський режим відреагував на Мадеро тиском на банківські інтереси родини Мадеро, і в якийсь момент навіть

видав ордер на арешт Мадеро на підставі «незаконної операції з каучуком». Мадеро не був заарештований, очевидно, частково завдяки втручанню міністра фінансів Діаса Хосе Іва Лімантура, друга родини Мадеро. У квітні 1910 року Партія проти перевиборів зібралася та обрала Мадеро своїм кандидатом у президенти Мексики.

Під час з'їзду губернатор Веракруса Теодоро Дехеса організував зустріч між Мадеро та Діасом, яка відбулася в резиденції Діаса 16 квітня 1910 року. На зустрічі були присутні лише кандидат і президент, тому єдиний звіт про це є власним Мадеро в листуванні. Політичне рішення і компроміс могли бути можливими, якщо Мадеро зняв свою кандидатуру.

Мадеро стало зрозуміло, що Діас був старим, політично не пов'язаним і не усвідомлюючим масштабів офіційної політичної опозиції [26.с.395]. Зустріч була важливою для зміцнення рішучості Мадеро про те, що політичний компроміс неможливий, і його цитують слова: «Порфіріо не є значним вождем. Тим не менш, необхідно буде розпочати революцію, щоб повалити його. Але хто її потім придушить?» Мадеро був стурбований тим, що Порфіріо Діас добровільно не залишить посаду, попередив своїх прихильників про можливість фальсифікації виборів і проголосив, що «На силу треба відповісти силою!».

Мадеро проводив передвиборчу кампанію по всій країні, проголошуючи реформи, і зустрівся з численними прихильниками. Ображені «мирним вторгненням» зі Сполучених Штатів, «які прийшли до контролю над 90

відсотками мінеральних ресурсів Мексики, її національною залізницею, її нафтовою промисловістю та, дедалі частіше, її землею», бідняки та середній клас Мексики в переважній більшості продемонстрували свою підтримку Мадеро.

Побоюючись різкої зміни напрямку, 6 червня 1910 року порфіріанський режим заарештував Мадеро в Монтерреї та відправив його до в'язниці в Сан-Луїс-Потосі. Приблизно 5000 інших членів руху проти перевиборів також були ув'язнені. Франсіско Васкес Гомес взяв на себе номінацію, але під час перебування Мадеро у в'язниці 21 червня 1910 року відбулися фальсифіковані вибори, які дали Діасу неймовірно велику перевагу [31.с.91].

Батько Мадеро використав свій вплив на губернатора штату та вніс заставу, щоб дати Мадеро право пересуватися містом верхи вдень. 4 жовтня 1910 року Мадеро втік галопом від своїх охоронців і знайшов притулок у прихильників у сусідньому селі. Через три дні його контрабандою переправили через кордон США, сховавши в багажному вагоні прихильними залізничниками. Він оселився в Сан-Антоніо, штат Техас, де планував свої подальші дії. Він написав план Сан-Луїс-Потосі в Сан-Антоніо, але датований і розміщений на останньому місці, де він був у Мексиці.

Мадеро швидко видав свій план Сан-Луїс-Потосі, який був написаний під час перебування у в'язниці, частково за допомогою Рамона Лопеса Веларде. План проголошував вибори 1910 року недійсними та передбачав початок збройної революції о 18:00 20 листопада 1910 року проти «нелегітимного президентства/диктатури Діаса».

У цей момент Мадеро оголосив себе тимчасовим президентом Мексики та закликав до загальної відмови визнавати центральний уряд, повернення землі селам та індіанським громадам і свободи для політичних в'язнів. Політика Мадеро малювала його як лідера кожного з різних секторів мексиканського суспільства того часу. Він належав до вищого стану; середній клас бачив, що він прагне долучитися до політичних процесів; нижчий клас побачив, що він обіцяв більш справедливу політику та значно більш ґрунтовну, справедливу економічну систему.

Сім'я використала свої фінансові ресурси, щоб уможливити зміну режиму, а брат Мадеро Густаво А. Мадеро найняв юридичну фірму вашингтонського юриста Шерберна Хопкінса, «найкращого у світі фальсифікатора латиноамериканських революцій», щоб заручитися підтримкою в США [31.с.95].

А стратегія дискредитації Діаса серед американського бізнесу та уряду США справді досягла певного успіху, коли Standard Oil вступила в переговори з Густаво Мадеро, але, що більш важливо, уряд США «схилив закони про нейтралітет для революціонерів». Сенат США провів слухання в 1913 році щодо того, чи відіграли США якусь роль у розпалюванні революції в Мексиці Гопкінс дав свідчення, що «він не вірив, що це коштувало самим Мадеро більше ніж 400 000 доларів золота», а загальна вартість становила 1 500 000 доларів США.

Ель-Пасо, штат Техас, став головним плацдармом для повстання Мадеро проти Діаса. Це прямо через Ріо-Гранде від

Сьюдад-Хуареса, де дві мексиканські залізничні лінії, Мексиканська національна залізниця та Мексиканська північно-західна залізниця, з'єднані з Південно-Тихоокеанською залізницею США. Ель-Пасо був місцем історичної зустрічі між президентом Мексики Порфіріо Діасом і президентом США Вільямом Говардом Тафтом у 1909 році.

Населення прикордонних міст-побратимів різко зросло наприкінці XIX та на початку XX століть завдяки легальній торгівлі та значній контрабанді, «час – почесна професія на кордоні» [37.с.83]. Із зростанням політичної напруги в Мексиці контрабанда зброї та боєприпасів для повстанців стала великим бізнесом. Мадеро залишився в Сан-Антоніо(Техас,)але його головний чоловік у Чіуауа, Абрахам Гонсалес, залучив до справи Мадеро талановитих, природжених воєначальників Панчо Вілья та Паскуаля Ороско. Чихуахуа стала центром повстанської діяльності. Вілла та Ороско мали все більший успіх проти Федеральної армії, яка залучала більше новобранців до справи Мадеро, оскільки, здавалося, у неї були реальні шанси на успіх [35.с.163]. Антоніо І. Вільяреал, послідовник Рікардо Флореса Магона, який заборонив членам руху Магоніста мати будь-які стосунки з рухом Мадеро, але прагматик Вільяреал приєднався до Мадеро [22.с.759].

20 листопада 1910 року Мадеро прибув на кордон і планував зустрітися з 400 чоловіками, підготовленими його дядьком Катаріно Бенавідесом Ернандесом, щоб розпочати атаку на Сьюдад-Порфіріо-Діас (сучасний П'єдрас-Неграс, Коауїла). Проте дядько прибув із запізненням і привіз лише

десять чоловік. Мадеро вирішив відкласти революцію. Замість цього він і його брат Рауль (який отримав таке ж ім'я, як і його покійний брат) подорожували інкогніто до Нового Орлеана, Луїзіана.

14 лютого 1911 року Мадеро перетнув кордон штату Чіуауа з Техасу, а 6 березня 1911 року на чолі 130 чоловіків атакував Касас-Грандес, штат Чіуауа. Хоча Мадеро дотримувався демократичних ідеалів, які привабили багатьох до його руху, він зрозумів, що він не військовий лідер. «Мадеро не знав першої речі про війну», спочатку захопивши місто у федеральній армії, але він не усвідомлював, що йому потрібно розвідати, чи наближається федеральне підкріплення.

Були великі втрати серед повстанців, багато з яких були іноземцями, у тому числі багато зі США та деякі з Німеччини. Двоє тих, хто вижив після катастрофи в Касас-Грандес, були Джузеппе Гарібальді II, онук відомого італійського революціонера, і генерал Бенджамін Йоганніс Волюен, африканерський ветеран Англо-бурської війни. Під час бою Мадеро отримав легке поранення в праву руку, на фотографії зображений перев'язаним. Мадеро врятував його особистий охоронець і революційний генерал Максимо Кастільо [37.с.91].

Він залишився головою руху на півночі, щоб витіснити Діаса. Рух Мадеро успішно імпортував зброю зі Сполучених Штатів, закуплену агентами в Сполучених Штатах. Деякі були доставлені прямо з Нью-Йорка, замасковані, щоб їх не перехопив уряд США. В Ель-Пасо було два підприємства, які

продавали зброю та боєприпаси повстанцям. Уряд США президента Вільяма Говарда Тафта найняв агентів для стеження за повстанцями, які досить відкрито діяли в Ель-Пасо. Але зусилля уряду США зупинити потік зброї мексиканським революціонерам провалилися.

До квітня революція охопила вісімнадцять штатів, включаючи Морелос, де лідером був Еміліано Сапата. 1 квітня 1911 року Порфіріо Діас заявив, що він почув голос народу Мексики, змінив свій кабінет і погодився на реституцію земель позбавлених власності. Мадеро не повірив цій заяві і натомість зажадав відставки президента Діаса та віце-президента Рамона Корраля. Потім Мадеро відвідав зустріч з іншими революційними лідерами – вони погодилися з планом із чотирнадцяти пунктів, який передбачав оплату революційним солдатам; звільнення політичних в'язнів; і право революціонерів призначати кількох членів кабінету. Однак Мадеро був поміркованим. Він вважав, що революціонери повинні діяти обережно, щоб звести до мінімуму кровопролиття, і повинні укласти угоду з Діасом, якщо це можливо [39.с.139].

На початку травня Мадеро хотів продовжити перемир'я, але його колеги-революціонери Паскуаль Ороско та Панчо Вілья не погодилися з цим і 8 травня без наказу пішли вперед, щоб атакувати Сьюдад-Хуарес. Воно здалося після двох днів кровопролитних боїв. Революціонери рішуче виграли цю битву, давши зрозуміти, що Діас більше не зможе утримувати владу.

21 травня 1911 року було підписано Сьюдад-Хуаресський договір. Згідно з умовами Договору в Сьюдад-Хуаресі Діас і Корраль погодилися піти у відставку до кінця травня 1911 року, а міністр закордонних справ Діаса Франсіско Леон де ла Барра став тимчасовим президентом виключно з метою призначення загальних виборів. Мадеро хотів прийти до влади не силою зброї, а шляхом демократичних виборів.

Таким чином, цей перший етап мексиканської революції завершився від'їздом Діаса у вигнання до Європи наприкінці травня 1911 року. Його супроводжував до порту Веракрус генерал Вікторіано Уерта. 7 червня 1911 року Мадеро тріумфально увійшов до Мехіко, де його зустріли величезні натовпи людей, які вигукували «Віва Мадеро!» [31.с.101].

Мадеро прибув не як герой-переможець, а як кандидат у президенти, який зараз розпочав агітацію на осінніх президентських виборах. Він залишив на своїх місцях усіх, крім вищих політичних діячів режиму Діаса, а також Федеральної армії, яка щойно зазнала поразки від революційних сил. Губернатор Коауїли Венустіано Карранса та Луїс Кабрера наполегливо радив Мадеро не підписувати договір, оскільки він позбавив революційних сил влади. Для Мадеро це було не єдиним міркуванням. Мадеро бачив, що такі революціонери, як Ороско, не збираються слухняно виконувати його накази не нападати, і ситуація може ще більше вийти з-під контролю, коли Діас піде у відставку. Мадеро визнав легітимність Федеральної армії та закликав революційні сили до розпуску. «Усунувши Діаса, виявилось,

що Мадеро намагався стримати революційного тигра до того, як той встиг насолодитися своєю свободою».

Франциско І. Мадеро під час передвиборчої кампанії в Куернаваці, червень 1911 року на зустріч з Еміліано Сапатою. Сапата повстав у 1911 році через повільність президента Мадеро з впровадженням земельної реформи.

Незважаючи на те, що Мадеро та його прихильники змусили Порфіріо Діаса піти з влади, він не став президентом у червні 1911 року. Натомість, відповідно до умов Сьюдад-Хуаресського договору, він був кандидатом у президенти і не мав офіційної ролі в Тимчасовому президентстві Франсіско Леон де ла Барра.

Роблячи це, Мадеро був вірний своїй ідеологічній прихильності до конституційної демократії, але, оскільки члени режиму Діаса все ще перебували при владі, він мав труднощі в короткостроковій і довгостроковій перспективі. Посол Німеччини в Мексиці Пауль фон Гінце, який спілкувався з тимчасовим президентом, сказав про нього, що «Де ла Барра хоче з гідністю пристосуватися до неминучого просування колишнього революційного впливу, одночасно прискорюючи повсюдний крах партії Мадеро...».

Мадеро прагнув бути поміркованим демократом і дотримуватися курсу, викладеного в угоді про вигнання Діаса, але, закликаючи до роззброєння та демобілізації своєї революційної бази, він підірвав його підтримку. Мексиканська федеральна армія, щойно розгромлена революціонерами, мала продовжувати бути збройною силою мексиканської держави. Мадеро стверджував, що революціонери повинні

відтепер діяти виключно мирними засобами. На півдні революційний лідер Еміліано Сапата скептично ставився до розпуску своїх військ, особливо тому, що Федеральна армія часів Діаса залишилася практично недоторканою. Однак Мадеро відправився на південь, щоб зустрітися із Сапатою в Куернаваці та Куаутлі(Морелос). Мадеро запевнив Сапату, що перерозподіл землі, обіцяний у Плані Сан-Луїс-Потосі, буде здійснено, коли Мадеро стане президентом.

Оскільки Мадеро веде кампанію за президентство, яку він, як очікувалося, виграє, кілька землевласників із штату Морелос, що належить Сапаті, скористалися тим, що він не є главою держави, і звернулися до президента Де ла Барри та Конгресу з проханням відновити їхні землі, захоплені Сапатистські революціонери. Вони поширювали перебільшені історії про звірства, вчинені нерегулярними формуваннями Сапати, називаючи Сапату «Аттілою Півдня» [35.с.195].

Тому де ла Барра та Конгрес вирішили надіслати регулярні війська під командуванням Вікторіано Уерта для придушення революціонерів Сапати. Мадеро знову вирушив на південь, щоб переконати Сапату розпустити своїх прихильників мирним шляхом, але Сапата відмовився на тій підставі, що війська Уерти наступають на Яутепек. Підозри Сапати виправдалися, коли федеральні солдати Уерти насильно рушили до Яутепеку. Мадеро написав Де ла Барра, заявивши, що дії Уерти були невиправданими, і рекомендував задовольнити вимоги Сапати. Однак, покинувши південь, він нічого не досяг. Тим не менш, він пообіцяв сапатистам, що як

тільки він стане президентом, все зміниться. Однак більшість сапатистів ставилися до Мадеро з підозрою [38.с.76].

Мадеро став президентом у листопаді 1911 року і, маючи намір примирити націю, призначив міністром фінансів кабінет, до якого увійшли багато прихильників Порфіріо Діаса, а також дядько Мадеро – Ернесто Мадеро. Цікавим фактом є те, що майже відразу після вступу на посаду в листопаді Мадеро став першим главою держави в світі, який літав на літаку, з чого пізніше висміювала мексиканська преса.

Мадеро не зміг досягти примирення, якого він бажав, оскільки консервативні порфіріанці організувалися під час тимчасового президентства і тепер створили постійну та ефективну опозицію програмі реформ Мадеро. Консерватори в Сенаті відмовилися прийняти реформи, які він відстоював. У той же час кілька союзників Мадеро засудили його за надмірну примирливість з порфіріанцями та за те, що він не просувався агресивно з реформами.

Після років цензури мексиканські газети скористалися новою свободою преси, щоб різко критикувати діяльність Мадеро на посаді президента.

Президент Мадеро відмовився від рекомендації деяких своїх радників повернути цензуру. Преса особливо критикувала те, як Мадеро впорався з повстаннями, які спалахнули проти його правління незабаром після того, як він став президентом.

Незважаючи на внутрішню та зовнішню опозицію, адміністрація Мадеро мала низку важливих досягнень,

зокрема свободу преси. Звільнили політичних в'язнів і скасували смертну кару. Він відмовився від практики уряду Діаса, який призначав місцевих політичних босів (jefes politicos), і натомість створив систему незалежних муніципальних органів влади. Державні вибори були вільними та чесними. Він дбав про покращення освіти, заснування нових шкіл і майстерень. Важливим кроком стало створення федерального департаменту праці, обмеження робочого дня до 10 годин і введення в дію правил праці жінок і дітей. Спілкам було надано право вільної організації. Casa del Obrero Mundial («Будинок світового працівника»), організація з анархо-синдикалістами була заснована під час його президентства.

Мадеро відштовхнув від багатьох своїх політичних прихильників, коли створив нову політичну партію, Конституціоналістичну прогресивну партію, яка замінила Партію проти перевиборів. Він витіснив зі свого кабінету лівого Еміліо Васкеса Гомеса, брата Франсіско Васкеса Гомеса, якого Мадеро замінив на посаді віце-президента на Піно Суареса [32.с.103].

Мадеро робив жести реформ тим, хто допоміг йому прийти до влади, але його метою був демократичний перехід до влади, досягнутий його обранням. Його прихильникам були запропоновані м'які жести реформ, створення Департаменту праці та Національної аграрної комісії, але організована праця та селяни, які шукали землю, не змінили свого фундаментального становища.

Мадеро зберіг мексиканську федеральну армію та наказав демобілізувати революційні сили. Для революціонерів, які вважали себе причиною відставки Діаса, це було важко дотримуватися. Оскільки Мадеро не запровадив негайних радикальних реформ, на які очікували багато з тих, хто його підтримував, він втратив контроль над цими районами в Морелосі та Чіуауа. Серія внутрішніх заколотів поставила під сумнів президентство Мадеро до перевороту в лютому 1913 року, який його скинув.

У Морелосі Еміліано Сапата 25 листопада 1911 року проголосив План Аяла, який розкритикував повільність Мадеро щодо земельної реформи та оголосив про повстання. План Сапати визнавав Паскуаля Ороско товаришем по революції, хоча Ороско був лояльним до Мадеро до 1912 року. Мадеро послав Федеральну армію для придушення повстання, але не зміг цього зробити. Для опонентів Мадеро це було свідченням його неефективності як лідера.

У грудні 1911 року генерал Бернардо Рейес, якого Порфірію Діас відправив до Європи з дипломатичною місією, оскільки Діас хвилювався, що Рейес збирається оскаржити його на пост президента, підняв повстання в Нуево-Леоні, де він раніше був губернатором. Він закликав «народ» повстати проти Мадеро. Його повстання було повним провалом, яке тривало лише одинадцять днів, перш ніж Рейес здався Федеральній армії в Лінаресі, Нуево-Леон. Коли спалахнуло повстання, Мадеро прийняв виважене рішення доручити його придушення Паскуалю Ороско [29.с.106].

60

У боротьбі проти Діаса Ороско очолив революційні сили на півночі, захопивши Сьюдад-Хуарес, проти наказу Мадеро. Мадеро погано ставився до нього після того, як він був обраний, але довірив йому генерала Вікторіано Уерта. Уерта раніше був прихильником Рейєса, і Мадеро був стурбований тим, що Уерта приєднається до Рейєса, а не придушить повстання.

Майже одночасно з повстанням Рейєса, Еміліо Васкес Гомес підняв повстання. Еміліо був братом Франсіско Васкеса Гомеса, якого Мадеро замінив на посаді віце-президента Піно Суареса, коли він успішно балотувався на пост президента. Еміліо зібрав прихильників у Чіуауа, і в грудні 1911 року спалахнула низка невеликих повстань проти режиму Мадеро. Хоча Мадеро послав Федеральну армію, він потім послав Ороско, щоб придушити повстання. Повстанці захопили і пограбували Сьюдад-Хуарес. Ороско прибув із контингентом військ. Досі популярний у Чихуахуа, Ороско переконав повстанців скласти зброю проти Мадеро. Мадеро був у захваті від того, що Ороско так успішно впорався з двома повстаннями.

Два невеликих північних повстання, які Ороско придушив, знову продемонстрували його військові здібності, але після повстання Васкеса Гомеса він зрозумів свою популярність. У своїх останніх стосунках з Мадеро президент виявляв до нього повагу, якої дуже бракувало після того, як Ороско не послухався наказу Мадеро не брати Сьюдад-Хуарес у травні 1911 року, коли Мадеро намагався невійськовими засобами переконати Діаса піти у відставку.

Ороско був особисто обурений тим, як президент Мадеро поводився з ним, коли він був на посаді. Він підняв повстання в Чіуауа в березні 1912 року за фінансової підтримки Луїса Террасаса, колишнього губернатора Чіуауа, який був найбільшим землевласником у Мексиці. Північні олігархи виступали проти усунення Діаса та президентства Мадеро і бачили в Ороско потенційного союзника, суперника, який міг би скинути Мадеро. Йому почали лестити, що він той, хто наведе порядок у Мексиці. Радники Мадеро неодноразово попереджали Мадеро, що Ороско не заслуговує довіри, але Мадеро щойно побачив демонстрацію лояльності Ороско у збереженні свого президентства [24.с.54].

На його прохання Мадеро направив війська під керівництвом генерала Хосе Гонсалеса Саласа, військового міністра, щоб придушити повстання. Гонсалес Салас не був досвідченим генералом кампанії, але він не хотів, щоб Уерта був відправлений. На відміну від двох невеликих невдалих повстань, які залучили небагато послідовників, Ороско не лише мав армію до 8000 чоловік, він мав підтримку з боку землевласників і детальний план бою, щоб пройти через Чіуауа та захопити Мехіко. Хоча Гонсалес Салас командував силами в 2000 військових, він був неефективним лідером. У першій великій сутичці Ороско тріумфував, розгромивши Федеральну армію. Після військового приниження Гонсалес Салас покінчив життя самогубством.

Для мексиканців, які сподівалися на позитивні зміни після президентства Мадеро, його дія на посаді не була надихаючою, але як мученик революції, вигнаний і вбитий

реакційними силами за допомогою посла Сполучених Штатів, він став потужною об'єднавчою силою. Губернатор Коауїли, рідного штату Мадеро, став лідером північних революціонерів, які виступали проти Уерта. Венустіано Карранса був призначений Мадеро. Карранса назвав широку північну коаліцію проти Уерта конституціоналістською армією, посилаючись на Конституцію Мексики 1857 року та верховенство права, яке вони сподівалися відновити.

Маючи політичну недосвідченість і надмірно оптимістичний ідеалізм, він не міг зрозуміти, що багато хто з його прихильників мали на увазі інші цілі. Незважаючи на особисту чесність Мадеро, Мексика мала іншу повністю корумповану адміністрацію. Більш серйозно, у своїй заклопотаності зміцненням демократичних інститутів, Мадеро зазнав нападок як з боку вкорінених прихильників старого режиму, які виступали проти будь-яких змін, так і з боку революційних елементів, які наполягали на далекосяжних соціальних та економічних реформах. Йому також довелося боротися з ворожістю консерваторів, переслідування посла США Генрі Лейна Вілсона та серії збройних повстань [32.с.186].

Колишній прихильник Мадеро Бернардо Рейес очолив перше повстання проти нього, яке було легко придушене. Ще два повстання, натхненні консерваторами, очолювані, відповідно, Паскуалем Ороско та племінником колишнього президента, Фелікса Діаса було звільнено, але Рейес і Діас продовжували змову проти Мадеро зі своїх камер.

Кінець настав, коли в лютому 1913 року в Мехіко спалахнуло військове повстання. Мадеро покладався на генерала. Вікторіано Уерта командував урядовими військами, але Уерта змовився з Рейєсом і Діасом зрадити Мадеро. Президента заарештували, а під час етапування до в'язниці він був убитий конвоєм.

Після смерті ім'я Мадеро стало символом революційної єдності в безперервній боротьбі проти військового деспотизму, який тепер втілюється в режимі Уерти. Мученицька смерть Мадеро, якщо не кар'єра, зробила його джерелом натхнення для демократичних сил Мексиканської революції.

Уерта розпустив конгрес після вбивства Мадеро і прийняв владу, але зіткнувся з сильною опозицією.

У 1914 році президент США Вудро Вільсон направив американських морських піхотинців у Вера-Крус, Мексика, щоб підтримати революціонерів.

Після закінчення президентства Уерти Венустіано Карранса, багатий землевласник і голова Північної коаліції, зібрав революційних і військових лідерів на конференцію, щоб визначити майбутнє Мексики. Вілла, Сапата та їхні послідовники підтримали План де Аяла щодо земельної реформи, на протигагу Каррансі та його прибічників, які всі підтримували План Сан-Луїс-Потосі [32.с.230].

Зрештою, Карранса (тепер підтриманий Сполученими Штатами) та його послідовники закликали до конституційного з'їзду для розробки найвищого закону Мексики, який пізніше було представлено в Конгрес.

64

Остаточний варіант був затверджений у 1917 році, закріплюючи аграрну реформу та безпрецедентні економічні права мексиканського народу. Після затвердження цієї конституції в 1917 році Карранса як президент Мексики продовжував ігнорувати її обіцянки. Як наслідок, революція тривала до 1920 року. Каррансу було вбито, а до влади прийшов генерал Альваро Обрегон.

2.2. Президентство Ф. Мадеро та контр-революційний переворот.

Відносини між Уертою та Мадеро загострилися під час кампанії, коли Панчо Вілья, командир Дивізії дель Північ, відмовився від наказу генерала Уерти. Уерта наказав стратити Вілью, але Мадеро пом'якшив вирок, і Вілью відправили до тієї ж в'язниці Сантьяго Тлателолко, що й Рейеса, звідки він втік на Різдво 1912 року.

Уерта, розгніваний тим, що Мадеро пом'якшив вирок Вільї, після ночі п'ятики, міркував про досягнення угоди з Ороско та спільного усунення Мадеро з посади президента. Коли військовий міністр Мексики дізнався про коментарі генерала Уерти, він позбавив Уерту його командування, але Мадеро втрутився і відновив Уерту до командування.

Жовтень 1912 року Фелікс Діас (племінник Порфіріо Діаса) розпочав повстання у Веракрусі, сподіваючись отримати вигоду від свого відомого імені та за підтримки

США. Але навіть за підтримки США повстання Діаса зазнало краху, оскільки його не підтримали ні мексиканські генерали, ні широке населення. Діас був заарештований і ув'язнений.

Незважаючи на те, що Діас був засуджений до смертної кари за своє повстання, Верховний суд Мексики, судді якого були призначені колишнім президентом Діасом, оголосив, що Фелікс Діас буде ув'язнений, але не страчений. Мадеро не втручався в рішення; Діас був переведений до тієї ж в'язниці, де Рейес був ув'язнений, де двоє планували подальшу змову. Мадеро виявив фатальну м'якість щодо лідерів цих спроб державного перевороту [33.с.153].

Спочатку США з обережним оптимізмом дивилися на те, що Мадеро очолить новий уряд. Він зберіг федеральну армію та федеральну бюрократію та відправив у відставку революційні сили, які привели його до влади. Незважаючи на те, що його план Сан-Луїс-Потосі засвідчив його відкритість до земельної реформи, він не зміг її реалізувати, що не вплинуло на США чи їхні ділові інтереси.

Мадеро не виявляв відкритого антиамериканізму, але його опір тиску США з низки питань сприймався урядом США та бізнес-інтересами як такий. Він не виконав обіцянки, дані від його імені, можливо, його братом Густаво А. Мадеро , передати нафтову промисловість Мексики Standard Oil Company.

Він відмовився задовольнити вимоги США щодо компенсації за життя та майно поза двосторонньою комісією. Він планував запровадити загальну військову службу для

чоловіків, що зміцнило позиції Мексики проти іноземних держав.

Крім того, скасування Мадеро обмежень щодо організації праці призвело до страйків, які вплинули на американські компанії в Мексиці. Так само Мадеро не відступав від твердості президента Діаса щодо вимог, які порушували суверенітет і внутрішню політику Мексики, але США наполягали на цьому [17.с.194].

Позиція Сполучених Штатів щодо режиму Мадеро ставала все більш ворожою. Посол США Генрі Лейн Вілсон провів кампанію антимадерської пропаганди та дезінформації, спрямовану на занепокоєння жителів Америки, кампанію проти Мадеро в американських газетах. Уряд США та бізнес-інтереси також дедалі активніше підтримували повстання проти Мадеро.

Німеччина мала ділові інтереси в Мексиці, у банківській справі та експорті з Німеччини, але вона не бажала кидати виклик США як головному іноземному арбітру в Мексиці. У період перед початком Першої світової війни в серпні 1914 року він слідував прикладу США, оптимістично дивлячись на помірність Мадеро проти революційних тенденцій.

Але коли США обернулися проти Мадеро, посол США та посол Німеччини Пауль фон Гінцебули були в тісному контакті. Доповіді Гінце про ситуацію в Мексиці під час президентства Мадеро були багатим джерелом інформації про режим. Хоча США намагалися залучити Німеччину, а також Великобританію до інтервенції в Мексиці, обидві стрималися. Вони також намагалися запобігти самому

втручання США. Гінце мав низьку думку про Фелікса Діаса і вважав голову Мексиканської федеральної армії Вікторіано Уерта відповідним кандидатом на посаду військового диктатора. Цей погляд диктував його дії, оскільки на початку 1913 року був розроблений план державного перевороту.

На початку 1913 року генерал Фелікс Діас (племінник Порфіріо Діаса) і генерал Бернардо Рейес задумали повалити Мадеро. Тепер відомі в мексиканській історії як «Десять трагічних днів», події з 9 по 19 лютого в столиці призвели до повалення та вбивства Мадеро та його віце-президента. Сили повстанців бомбардували Національний палац і центр Мехіко з військового арсеналу (ciudadela).

Прихильники Мадеро спочатку трималися, але командир Мадеро генерал Вікторіано Уерта таємно перейшов на бік повстанців. Рішення Мадеро призначити генерала Вікторіано Уерта командувачем силами в Мехіко було рішенням – за яке він заплатив своїм життям [17.с.236].

Мадеро та його віце-президент були заарештовані. Під тиском Мадеро пішов у відставку з поста президента, сподіваючись, що він піде у вигнання, як це зробив президент Діас у травні 1911 року. Брат Мадеро і радник Густаво А. Мадеро був викрадений з вулиці, підданий тортурам і вбитий. Після державного перевороту Уерти 18 лютого 1913 року Мадеро був змушений піти у відставку. Після 45-хвилинного терміну перебування на посаді Педро Ласкурайна змінив Уерта, який обійняв посаду президента пізніше того ж дня.

Після вимушеної відставки Мадеро та його віце-президента Хосе Марію Піно Суареса тримали під охороною в

68

Національному палаці. Увечері 22 лютого їм повідомили, що їх переведуть до головної міської колонії, де їм буде безпечніше.

О 23:15 репортери, які чекали біля Національного палацу, побачили, як дві машини з Мадеро та Суаресом вийшли з головних воріт під важким ескортом під командуванням майора Франсіско Карденаса, офіцера сільської місцевості. Піших журналістів випередили автотранспортні засоби, які їхали в бік пенітенціарної колонії. Кореспондент New York World наближався до в'язниці, коли почув залп пострілів.

За будівлею він виявив дві машини з тілами Мадеро та Суареса, оточених солдатами та жандармами. Згодом майор Карденас повідомив журналістам, що машини та їхній супровід були обстріляні групою, коли вони наближалися до пенітенціарної установи. Двоє в'язнів вистрибнули з машин і побігли до своїх передбачуваних рятувальників. Однак вони були вбиті під час перехресного вогню.

До цього звіту сприйняли загальну недовіру, хоча американський посол Генрі Лейн Вілсон, рішучий прихильник Уерти, доповів Вашингтону, що «я готовий прийняти версію уряду (Уерти) справи та вважати її закритою.»

Президент Мадеро, який помер у віці 39 років, був тихо похований на французькому кладовищі в Мехіко. Серія сучасних фотографій, зроблених Мануелем Рамосом, показує, як труну Мадероса виносять із пенітенціарної установи та кладуть у спеціальний трамвайний вагон для транспортування на кладовище [31.с.111].

69

Лише його близьким родичам було дозволено бути присутніми, після чого вони негайно виїхали на Кубу. Після повалення Уерти Франсіско Карденас утік до Гватемали, де покінчив життя самогубством у 1920 році після того, як новий мексиканський уряд вимагав його екстрадиції, щоб постати перед судом за вбивство Мадеро.

Вбивство Мадеро викликало шок, але багато людей, у тому числі мексиканська еліта, іноземні підприємці та уряди, бачили переворот і появу генерала Уерти як бажаного лідера для відновлення порядку в Мексиці. Серед представників мексиканської еліти смерть Мадеро викликала радість, оскільки час, що минув після відставки Діаса, був періодом політичної нестабільності та економічної невизначеності.

Однак пересічні мексиканці в столиці були налякані переворотом, оскільки багато хто вважав Мадеро своїм другом, але їхні почуття не вилилися в конкретні дії проти режиму Уерти [31.с.113].

У північній Мексиці повалення і мученицька смерть Мадеро об'єднали сили проти узурпації влади Уертою. Губернатор Коауїли Венустіано Карранса відмовилися підтримати новий режим, хоча більшість губернаторів штатів підтримали. Він об'єднав коаліцію революціонерів під прапором мексиканської конституції, щоб конституціоналістська армія боролася за принципи конституційної демократії, які прийняв Мадеро.

У південній Мексиці Сапата повстав проти уряду Мадеро за його повільні дії щодо земельної реформи та продовжив повстання проти режиму Уерти. Однак Сапата відмовився від

своєї колишньої високої думки про революціонера Паскуалья Ороско, який також повстав проти Мадеро, коли Ороско об'єднався з Уертою. Рух Мадеро проти перевиборів мобілізував революційні дії, які призвели до відставки Діаса. Повалення та вбивство Мадеро під час десяти трагічних днів стало прелюдією до подальших років громадянської війни.

Для мексиканців, які сподівалися на позитивні зміни після президентства Мадеро, його дія на посаді не була надихаючою, але як мученик революції, вигнаний і вбитий реакційними силами за допомогою посла Сполучених Штатів, він став потужною об'єднавчою силою. Губернатор Коауїли, рідного штату Мадеро, став лідером північних революціонерів, які виступали проти Уерта. Венустіано Карранса був призначений Мадеро [26.с.405].

Карранса назвав широку північну коаліцію проти Уерта конституціоналістською армією, посиляючись на Конституцію Мексики 1857 року та верховенство права, яке вони сподівалися відновити. У 1915 році один із прибічників конституціоналістів склав таблицю з описом політичних лідерів того часу, назвавши Мадеро «Великим демократом, обраним президентом за одностайною волею народу». Але до 1917 року, коли конституціоналісти стали переможною фракцією революції, Карранса почав змінювати історичний наратив революції, який повністю виключав Мадеро.

Для Карранси революція мала три періоди, датою початку яких була збройна боротьба проти Уерти, яку очолив він сам. Після трьох років на посаді конституційного президента, Альваро Обрегон, Плутарко Еліас Каллес і

Адољфо де ла Уерта. Статус Мадеро як героя революції був відновлений династією Соноран, яка навмисно сконструювала наратив історичної пам'яті, яка живе. 20 листопада, день, який Мадеро встановив у плані Сан-Луїс-Потосі щодо повстання проти Порфірію Діаса, став національним днем святкування [31.с.110].

Незважаючи на значущість Мадеро як історичної особистості, меморіалів і пам'ятників йому порівняно мало. Лише після завершення будівництва Пам'ятника революції в 1938 році Мадеро з'явилося громадське місце відпочинку.

Після смерті він був похований на французькому кладовищі в Мехіко. Його могила була неофіційним місцем паломництва в річницю його вбивства (22 лютого) і проголошення його плану Сан-Луїс-Потосі (20 листопада), що поклато початок мексиканській революції. Спочатку пам'ятник Революції містив останки Мадеро, Карранси та Вілли і планувався як колективне вшанування пам'яті Революції, а не окремих революціонерів. Хоча будівництво було завершено 20 листопада 1938 року, церемонії відкриття не було.

Дата плану Мадеро Сан-Луїс-Потосі, 20 листопада, була постійним офіційним святом у Мексиці, Днем революції, але зміна закону 2005 року робить третій понеділок листопада днем пам'яті. Під час президентства Венустіано Карранса він проігнорував 20 листопада і відзначив 26 березня, річницю свого Плану Гваделупе.

У метро Мехіко є зупинка, названа на честь віце-президента Мадеро -Метро Піно Суареса, але не Мадеро. У

10-ту річницю смерті Мадеро генерал Альваро Обрегон заклав перший камінь у основу запланованої статуї Мадеро в Сокало, але статую так і не побудували. Статую було споруджено в 1956 році на перехресті в центрі Мехіко та перенесено до президентської резиденції Лос-Пінос, яку не так легко побачити для публіки [32.с.267].

Винятком є Авеніда Мадеро в Мехіко. У Мехіко збереглася одна відзнака генерала Панчо Вільї того часу. Вранці 8 грудня 1914 року він оголосив, що вулиця, що веде від Сокало в Мехіко до Пасео де ла Реформабуде названо на честь Мадеро. Досі офіційно називається проспект Франциско І. Мадеро, але широко відома просто як вулиця Мадеро, це одна з найпопулярніших та історично значущих вулиць міста. У 2009 році його зробили пішохідним.

2.3. Скиннення диктатури В. Уерти та завершення третього етапу революції.

Після військової кар'єри під керівництвом президента Порфіріо Діаса та тимчасового президента Франциско Леона де ла Барра, Уерта став високопоставленим офіцером під час президентства Мадеро під час першого етапу Мексиканської революції (1911–1913). У лютому 1913 року Уерта приєднався до змови проти Мадеро, який довірив йому контролювати повстання в Мехіко.

Десять трагічних днів – фактично п'ятнадцять днів – стали причиною вимушеної відставки Мадеро та його віце-президента та їхніх вбивств. Переворот був підтриманий новою Німецькою імперією, а також Сполученими Штатами під керівництвом Тафта. Але наступна адміністрація Вільсона відмовився визнати новий режим, який прийшов до влади шляхом державного перевороту. США дозволили продавати зброю повстанським силам. Багато іноземних держав визнали режим, включаючи Великобританію та Німеччину, але припинили подальшу підтримку, коли революційні сили почали демонструвати військові успіхи проти режиму; їхня постійна підтримка його поставила під загрозу їхні стосунки з урядом США.

Уряд Уерти протистояв вторгненню США в порт Веракрус, яке порушувало суверенітет Мексики. З його позицією погодилися навіть опоненти Уерти. Конституційна армія, сили північної коаліції, що протистояли Уерті, перемогли Федеральну армію.

Уерта був змушений піти у відставку в липні 1914 року та втекти з країни до Іспанії лише через 17 місяців свого президентства, після розпаду Федеральної армії. Намагаючись інтригувати з німецькими шпигунами в США під час Першої світової війни, Уерта був заарештований у 1915 році та помер під вартою в США.

Під час Мексиканської революції його прихильники були відомі як Huertistas. Сучасні мексиканці все ще називають його зрадником, зазвичай називаючи його Ель Чакал («Шакал») або Ель Узурпадор («Узурпатор»).

Напередодні революції 1910 року проти тривалого режиму Діаса Уерта викладав математику в Мехіко. Він успішно подав заяву про повернення в армію зі своїм колишнім званням і був прийнятий. Він не грав великої ролі на ранніх стадіях Революції, яка призвела до відставки Діаса, хоча він командував військовим угрупованням, яке забезпечило Діасу безпечне перебування у вигнанні в травні 1911 року [14.с.278].

Під час тимчасового президентства Франсіско Леона де ла Барра наступного після відставки Діаса та обрання Франциско І. Мадеро в листопаді 1911 року генерал Уерта здійснив кампанію в Морелосі, намагаючись придушити повстання під проводом Еміліо Сапати. Сили Уерти спалили села, які підтримували повстання, і напали на їхніх жителів. Ці дії зірвали пізніші спроби Мадеро заспокоїти тих повстанців [14.с.283].

Уерта мав досвід протистояння революціонерам і інтриг з ворогами Мадеро. Дії Уерти в Морелосі призвели до розриву між Еміліано Сапатою та Мадеро, який згодом повстав проти Мадеро відразу після обрання в листопаді 1911 року.

Незважаючи на те, що революційні сили, які підтримували Мадеро, змусили Діаса піти у відставку, Мадеро наказав їх демобілізувати та залишив Мексиканську федеральну армію, яку вони щойно перемогли. Уерта присягнув на вірність президенту Мадеро та виконав наказ Мадеро щодо придушення антимадерських повстань повстанських генералів, таких як Паскуаль Ороско, який допоміг повалити Діаса, а потім повстав проти його режиму.

75

У повстанні Ороско Уерта побачив можливість усунути революційного генерала Панчо Вілью, який також намагався придушити повстання. Звинувачений у крадіжці коня, Вілья потім зіткнувся з стратою Уертою без суду. Лише втручання Мадеро в останню хвилину врятувало життя одному з його найефективніших генералів.

Повстання Ороско було серйозною загрозою для уряду Мадеро, оскільки він мав авторитет як революціонер і командував значними силами. Мадеро послав Уерту придушити повстання. Він мав під своїм командуванням війська Мексиканської федеральної армії, і до них приєдналися нерегулярні формування на чолі з Панчо Вілья в Торреоні в квітні 1912 року [13.с.168].

Уерта запропонував прихильникам Ороско (Orozquistas) амністію, яка могла б послабити їхні сили, які вже страждали від браку грошей і озброєння. Сили Уерти перемогли сили Ороско під Рельяно в травні 1912 року. З цією перемогою Уерта «раптово став військовим героєм з національною репутацією».

Коли Мадеро втратив підтримку, а внутрішні та зовнішні групи планували усунути його з поста президента, Уерта таємно приєднався до змови. Державний переворот, який повалив Мадеро в лютому 1913 року, відомий в історії Мексики як «Десять трагічних днів», був змовою племінника Порфіріо Діаса, генерала Фелікса Діаса, генерала Бернардо Рейеса та генерала Мадрагона.

Змовники спробували провести нічию, але Уерта чекав кращого стимулу, щоб приєднатися, оскільки Фелікс Діас

очікував стати наступником Мадеро. У перший день перевороту, 9 лютого, генерал Рейес загинув у бою, а генерал Лауро Вільяр, командувач силами Мадеро в Мехіко, був поранений.

На його місце Мадеро призначив Уерту. За словами історика Фрідріха Каца, «Це було рішення, за яке Мадеро заплатив життям». Забезпечивши цю ключову позицію, Уерта відновив переговори з змовниками та таємно приєднався до них.

Його завданням було підірвати Мадеро у військовій формі, не видаючи власної причетності, і почав військові дії, які послабили сили Мадеро. Посол Сполучених Штатів у Мексиці Генрі Лейн Вілсон був активним учасником змови з метою повалення Мадеро. Посол Вілсон вважав, що Уерта не влаштував би переворот, якби Сполучені Штати не запевнили їх, що визнають новий режим.

Після кількох заплутаних днів боїв у Мехіко між лоялістськими та повстанськими угрупованнями армії Уерта наказав схопити Мадеро та віце-президента Хосе Марію Піно Суареса та ненадовго ув'язнити 18 лютого 1913 року в Національному палаці. Потім змовники зустрілися в посольстві США, щоб підписати El Pacto de la Embajada (Пакт про посольство), який передбачав вигнання Мадеро та Піно Суареса та прийняття уряду Мексики Уертою [6.с.348].

Щоб надати перевороту видимість легітимності, Уерта наказав міністру закордонних справ Педро Ласкураїну стати президентом; згідно з Конституцією Мексики 1857 року, міністр закордонних справ стояв третім у черзі на посаду

президента після віце-президента та генерального прокурора; Генерального прокурора Мадеро також було усунено в результаті перевороту [6.с.350].

Тоді Ласкурайн призначив Уерту міністром внутрішніх справ, що робить його наступним у черзі на президентство. Менш ніж через годину перебування на посаді (деякі джерела кажуть, що лише 15 хвилин) Ласкурайн подав у відставку, передавши президентство Уерті.

На нічній позачерговій сесії Конгресу в оточенні військ Уерти законодавці схвалили його прихід до влади. Через чотири дні Мадеро та Піно Суареса вночі доставили з Національного палацу до в'язниці та застрелили офіцери rurales (федеральної поліції), які, як припускали, діяли за наказом Уерти.

Уряд Уерти негайно визнали всі західноєвропейські уряди, але не уряд Сполучених Штатів. Адміністрація США Вільяма Говарда Тафта, що йде у відставку, відмовилася визнати новий уряд, щоб змусити Мексику припинити суперечку щодо кордону Чамізала на користь США, плануючи обміняти визнання на вирішення суперечки на американських умовах.

Щойно вступив на посаду президент США Вудро Вільсон мав загальне упередження на користь ліберальної демократії та відчував огиду до генерала Уерти, який прийшов до влади шляхом державного перевороту та був причетний до вбивства Мадеро, але спочатку був готовий визнати Уерту за умови що він може «виграти» вибори, які додадуть йому демократичного вигляду [1.с.324].

Фелікс Діас та решта консервативних лідерів бачили Уерту як перехідного лідера та наполягали на дострокових виборах, на яких, як вони очікували, виграє Діас на католицькій консервативній платформі, і були грубо здивовані, коли виявили, що Уерта хоче зберегти президентство для себе.

Уерта швидко перейшов до консолідації влади в Мексиці за підтримки губернаторів штатів.

Ороско все ще керував значними силами в Чіуауа і, можливо, в Дуранго, тому для Уерти було важливо отримати його підтримку.

Ороско повстав проти Мадеро, і Уерта скинув його, тому була можливість заручитися його підтримкою. Під час зустрічі представників уряду Уерти та сил Ороско, Ороско виклав свої умови підтримки Уерти. Він домагався визнання заслуг своїх солдатів у поваленні Мадеро та оплати пенсії та догляду за солдатськими вдовами та сиротами, аграрні реформи, урядові виплати боргів Ороскісти, які фінансували кампанію проти Мадеро, і працевлаштування. Уерта погодився на умови, і 27 лютого 1913 року Ороско підтримав Уерту [14.с.300].

Ороско намагався переконати Еміліано Сапату укласти мир з режимом Уерти. Сапата високо поважав Ороско як товариша-революціонера, який відкинув режим Мадеро. Однак для Сапати підтримка Ороско Уерти була проклятою, кажучи: «Уерта представляє перехід армії. Ви представляєте відступ Революції».

Уерта спробував заручитися подальшою підтримкою свого уряду, і міський робітничий клас у Мехіко досяг важливих успіхів, перш ніж його придушили. Зокрема, лівий Casa del Obrero Mundial (Будинок Всесвітнього Працівника).

Casa del Obrero Mundial організувала демонстрації та страйки, які режим Уерти спочатку терпів. Але потім уряд вдався до жорстких заходів, заарештувавши та депортувавши деяких лідерів і знищивши штаб-квартиру Casa [18.c.136]. Уерта також намагався послабити аграрну агітацію, яка розпалювала повстання в Морелосі під проводом Еміліано Сапати.

Найгучнішим інтелектуалом на користь земельної реформи був Андрес Моліна Енрікес, чия публікація 1909 року *Los grandes problemas nacionales* (Великі національні проблеми) зосереджувався на нерівності землеволодіння. Моліна Енрікес приєдналася до уряду Уерта, очоливши Міністерство праці.

Він засуджував повалення Мадеро, але «спочатку бачив у режимі Уерти політичну формулу, яка, на його думку, була потрібна Мексиці: сильний воєначальник, здатний нав'язати соціальні реформи, необхідні Мексиці на благо мас». Однак, незважаючи на внутрішню підтримку реформ режимом Уерти, Уерта все більше сприймав мілітаризацію, і Моліна Енрікес пішов у відставку [18.c.143].

Губернатор штату Чіуауа Авраам Гонсалес відмовився, і Уерта наказав його заарештувати та вбити в березні 1913 року. Найважливішим викликом з боку губернатора штату був Венустіано Карранса, губернатор Коауїли, який розробив

план Гваделупе , закликаючи до створення конституціоналістичної армії (посилаючись на Ліберальну конституцію 1857 року), щоб усунути узурпатора Уерту та відновити конституційне правління.

Серед прихильників плану Карранси були Еміліано Сапата , який, тим не менш, залишався вірним своєму власному Плану де Аяла; північний революціонер Франциско «Панчо» Вілла; і Альваро Обрегон. Проте колишній революціонер генерал Паскуаль Ороско, з яким Уерта боровся, коли був президентом Мадеро, тепер приєднався до Уерти як контрреволюціонер. Чотирьох депутатів було страчено влітку 1913 року за критику режиму Уерти.

Поліція Мехіко заарештувала одного депутата, коли він виголошував на мітингу промову, яка засуджувала Уерту, і вивезла в сільську місцевість, де його «застрелили під час спроби втекти» [19.с.196].

Не маючи народної легітимності, Уерта вирішив перетворити відмову США визнати його уряд як приклад американського «втручання» у внутрішні справи Мексики, організувавши антиамериканські демонстрації влітку 1913 року з надією отримати популярність та підтримку.

Британський історик Алан Найт писав про Уерту: «Послідовною ниткою, яка проходила через режим Уерти, від початку до кінця, була мілітаризація: зростання та опора на Федеральну армію, захоплення державних посад військовими, перевага військовим рішенням над політичними, мілітаризація суспільства в цілому».

Уерта «підійшов дуже близько до перетворення Мексики на найбільш мілітаристську державу у світі». Проголошеною метою Уерти було повернення до «порядку» Порфіріато , але його методи відрізнялися від методів Діаса, який виявив талант до компромісу та дипломатії; шукаючи підтримки та обігруючи регіональні еліти, використовуючи не лише армійських офіцерів, але й технократів, касиків і провінційних еліт, щоб підтримати його режим.

Навпаки, Уерта повністю покладався на підтримку армії, даючи офіцерам усі ключові посади, незалежно від їхніх талантів, оскільки Уерта прагнув правити з Ла Мано Дура («Залізна рука»), вірячи лише у військові рішення до всіх проблем.

З цієї причини Уерта протягом свого короткого періоду перебування на посаді президента був об'єктом набагато більшої ненависті, ніж Діас; навіть сапатисти з певною повагою ставилися до Діаса як до патріархального лідера, який мав достатньо розуму, щоб нарешті гідно залишити країну в 1911 році, тоді як Уерта вважався бандитським солдатом, який убив Мадеро та намагався залякати націю, щоб вона підкорилася [18.с.181].

Уерта не любив засідань кабінету міністрів, наказував своїм міністрам так, ніби вони були унтер-офіцерам, і в цілому виявляв дуже автократичний стиль. Уерта встановив жорстку військову диктатуру. Президент США Вудро Вільсон став ворожим до адміністрації Уерти, відкликав посла Генрі Лейна Вілсона та вимагав від Уерти відійти для проведення демократичних виборів. У серпні 1913 року Вільсон

запровадив ембарго на постачання зброї до Мексики, змусивши Уерту звернутися до Європи та Японії, щоб купити зброю.

У лютому 1913 року федеральна армія Уерта перейшла до влади. На папері нараховувалося від 45 000 до 50 000 чоловік. Уерта продовжував нарощувати чисельність армії, видавши указ про призов 150 000 чоловік у жовтні 1913 року; ще один указ про призов 200 000 чоловіків у січні 1914 року та один для чверті мільйона чоловіків у березні 1914 року.

Ці цифри так і не були досягнуті, оскільки багато чоловіків втекли, щоб воювати за конституціоналістів, а не за Уерту. Разом зі збільшенням кількості воєнізованих сільських поліцейських сил і державних ополчень, на початку 1914 року Уерта мав приблизно 300 000 чоловік, або близько 4% населення, які билися за нього.

Зіткнувшись з мексиканськими силами через широке небажання служити, Уерта змушений був вдаватися до інших заходів, зокрема примусово приєднував всіх до війська включаючи: бродяг, злочинців, полонених повстанців, політичних в'язнів, а іноді й просто чоловіків на вулицях, яких збирали служити у федеральну армію.

У Веракрусі робітники, які виходили з нічної зміни на заводах, отримували лев (примусовий призов), тоді як у Мехіко бідняки, які йшли до лікарні, отримували леви. Оскільки індіанці вважалися особливо слухняними та покірними, лева особливо сильно застосовувалася в південній Мексиці, де більшість населення становили корінне населення. Тисячі хучітеко та майя були зібрані, щоб вести

війну на півночі Мексики, яка, на їхню думку, їх не стосувалася.

Гість Меріди, Юкатан, написав про «серцерозривні» сцени, коли сотні майя прощалися зі своїми дружинами, коли їх змушували сідати в потяг, перебуваючи в кайданах [21.с.120].

Затримані в левах виявилися поганими вояками, схильними до дезертирства і бунтів, оскільки служили проти власної волі і відчували ненависть до своїх старшин. Офіцери погано поводитися як зі своїми солдатами, так і з простим народом.

Уерта мав дотримуватись оборонної стратегії зосередження армії у великих містах, оскільки його солдати на полі або дезертирували, або переходили до повстанців. Протягом усієї громадянської війни 1913-1914 рр. конституціоналісти билися з лютістю та відвагою, яких федеральна армія ніколи не змогла надати.

В Юкатані близько 70% армії складали чоловіки, призвані з в'язниць, тоді як один «добровольчий» батальйон складався з полонених. У жовтні 1913 року в місті Тлальнепантла 9-й полк армії, який, як кажуть, був «божевільний від алкоголю та марихуани», підняв заколот, убив своїх офіцерів і перейшов на бік повстанців.

Щоб отримати добровольців, Уерта спробував використати мексиканський націоналізм і антиамериканізм. Восени 1913 року в пресі поширювалися фальшиві історії з попередженнями про неминуче вторгнення США та закликали патріотів виступити на захист Мексики [19.с.201].

84

Кампанія залучила деяких добровольців із нижчого середнього класу, оскільки вони зазвичай розчаровувалися, коли дізнавалися, що збираються воювати з іншими мексиканцями, а не з американцями.

У сільській місцевості Мексики почуття мексиканського націоналізму в цей час майже не існувало серед кампесінос. Мексика була абстрактною сутністю, яка нічого не означала, і більшість селян були переважно віддані своїм селам, *patria chicas*.

Патріотична кампанія Уерти зазнала повного провалу в селі. Іншим джерелом добровольців було дозволено багатим землевласникам створювати приватні армії під виглядом державних ополченців, але мало хто з пеонів хотів воювати, не кажучи вже про смерть, за генерала Уерту, оскільки деякі конституціоналісти обіцяли земельну реформу, хоча і не перший-вождь Венустіано Карранса [19.с.208].

Коли Уерта відмовився призначати вибори, а ситуація ще більше загострилася справою Тампіко, президент Вільсон висадив американські війська, щоб зайняти найважливіший морський порт Мексики, Веракрус.

Після того, як федеральна армія неодноразово зазнавала поразок у битвах від генералів-конституціоналістів Альваро Обрегона та Панчо Вільї , що завершилося битвою при Сакатекасі, Уерта піддався внутрішньому та зовнішньому тиску та пішов у відставку з поста президента 15 липня 1914 року.

Уерта відправився у вигнання, спочатку подорожуючи до Кінгстона, Ямайка, на борту німецького крейсера SMS

Dresden. Звідти він переїхав до Сполученого Королівства , потім Іспанії , нарешті прибувши до Сполучених Штатів у квітні 1915 року.

Перебуваючи в США, він домовився з капітаном Францем фон Рінтеленом з розвідки ВМС Німеччини про гроші для закупівлі зброї та організації висадки підводних човнів для надання підтримки, водночас пропонуючи (можливо, як розмінну монету) розпочати війну проти США, на що сподівалася Німеччина припинить постачання боєприпасів союзникам.

За їхніми зустрічами, що проходили в готелі «Манхеттен» (а також в іншому Нью-Йоркському готелі, «імовірно, Holland House» на П'ятій авеню та 30-й вулиці), спостерігали секретні служби, а телефонні розмови фон Рінтелена були регулярними (перехоплені та записані).

Уерта приїхав з Нью-Йорка потягом до Ньюмена (Нью-Мексико) (25 миль від кордону), де його мав зустріти генерал Паскуаль Ороско та кілька добре озброєних мексиканських прихильників. Однак полковник армії США з 25 солдатами та двома заступниками маршалів США втрутився та заарештував його, коли він виходив з поїзда, за звинуваченням у заколоті.

Ініційований Німеччиною план повернення Уерті на пост президента Мексики шляхом державного перевороту був зірваний. Через деякий час у в'язниці армії США у Форт-Блісс його звільнили під заставу, але залишився під домашнім арештом через ризик втечі до Мексики. Через день він відвідав обід у форті Блісс. Пізніше його повернули до

в'язниці, і під час ув'язнення він помер, можливо, від цирозу печінки або, можливо, раку [19.с.270].

У той час як основним симптомом була жовта жовтяниця, багато хто підозрював отруєння США. У «Темному загарбнику» (опубліковано 1933) капітан фон Рінтелен написав, що він чув, що Уерта був отруєний його кухарем; але він ніколи не дізнався правди.

В історіографії Мексики Вікторіано Уерта є «демоном» мексиканської революції, з яким звіряються всі інші. Різноманітні фракції та інтереси в Мексиці об'єдналися проти режиму Уерта, включаючи сапатистів у Морелосі та конституціоналістів у північній Мексиці під керівництвом Венустіано Карранси.

Після того, як Уерта був усунений, слабка коаліція розпалася, і Мексика була втягнута в громадянську війну між переможцями. Підтримка Уерти з боку Німеччини послабила їхній вплив у Мексиці, тоді як ворожість Сполучених Штатів до режиму посилила його. Хоча бізнес-інтереси США мали сподівання, що президент Вільсон визнає уряд Уерти, вони зрозуміли, що він цього не зробить, і почали приєднуватися до різних революційних фракцій.

Один історик стверджує, що режим Уерти не був таким консервативним чи реакційним, як його зображують, стверджуючи, що він не намагався «реінкарнувати» епоху Діаса. «Уерта та його радники зрозуміли, що часи Діаса минули назавжди. Вони не намагалися зупинити нову енергію та сили, які вивільнилися в 1910 році; радше вони намагалися їх пом'якшити».

87

Однак загалом його режим розглядається як відмова від демократії, а сам Уерта – залізний авторитарист. Незважаючи на зусилля в Мексиці виправити виключення Андреса Моліни Енрікеса з пантеону мексиканських революціонерів, оскільки він вважається інтелектуальним батьком статті 27 Конституції Мексики 1917 року, яка надає державі повноваження здійснювати земельну реформу і експропріювати приватних власників таких ресурсів, як нафта. Моліна Енрікес був заплямований своєю службою в уряді Уерти [17.с.304].

Висновки до розділу 2.

1. Мексиканська революція почалася в 1910 році, коли ліберали та інтелектуали почали кидати виклик режиму диктатора Порфіріо Діаса, який перебував при владі з 1876 року, протягом 35 років під назвою El Porfiriato, порушуючи принципи та ідеали мексиканської Конституції 1857 року.

Наприкінці 1910 року Франциско І. Мадеро, який перебував у вигнанні через свою політичну активність, склав проект «Плану Сан-Луїс-Потосі» («План Сан-Луїс-Потосі»), який був широко поширений і підтриманий повстанськими рухами по всій країні. У цьому плані Мадеро закликав до повстання, яке розпочалося 20 листопада 1910 року, щоб відновити дію Конституції 1857 року та замінити диктатора Діаса тимчасовим урядом.

Його головною метою було встановлення демократичної республіки та скасування необмежених термінів президентства. На початку 1911 року в північному штаті Чіуауа точилася велика збройна боротьба, яку очолювали місцевий купець Паскуаль Ороско та Франсіско «Панчо» Вілья. Успіх північних військ, або La Division del Norte, викликав повстання проти terratenientes по всій країні.

У південному штаті Морелос ще в 1909 році Еміліано Сапата почав вербувати тисячі селян для боротьби за земельну реформу на підтримку Ель-плану де Айяла, схваленого прихильниками Сапати в 1911 році. Відповідно до цього плану сформована земельна реформа для допомоги безземельним селянам шляхом перерозподілу землі назад селянам подалі від могутніх землевласників.

25 травня 1911 року президент Мексики Порфіріо Діас подав у відставку та покинув країну. Колишній вигнанець Франціско І. Мадеро, автор плану Сан-Луїс-Потосі став президентом після виборів у 1911 році.

2. Вбивство Мадеро викликало шок, але багато людей, у тому числі мексиканська еліта, іноземні підприємці та уряди, бачили переворот і появу генерала Уерти як бажаного лідера для відновлення порядку в Мексиці. Серед представників мексиканської еліти смерть Мадеро викликала радість, оскільки час, що минув після відставки Діаса, був періодом політичної нестабільності та економічної невизначеності.

Однак пересічні мексиканці в столиці були налякані переворотом, оскільки багато хто вважав Мадеро своїм

другом, але їхні почуття не вилилися в конкретні дії проти режиму Уерти.

У північній Мексиці повалення і мученицька смерть Мадеро об'єднали сили проти узурпації влади Уертою. Губернатор Коауїли Венустіано Карранса відмовилися підтримати новий режим, хоча більшість губернаторів штатів підтримали. Він об'єднав коаліцію революціонерів під прапором мексиканської конституції, щоб конституціоналістська армія боролася за принципи конституційної демократії, які прийняв Мадеро.

У південній Мексиці Сапата повстав проти уряду Мадеро за його повільні дії щодо земельної реформи та продовжив повстання проти режиму Уерти. Однак Сапата відмовився від своєї колишньої високої думки про революціонера Паскуаля Ороско, який також повстав проти Мадеро, коли Ороско об'єднався з Уертою. Рух Мадеро проти перевиборів мобілізував революційні дії, які призвели до відставки Діаса. Повалення та вбивство Мадеро під час «десяти трагічних днів» стало початком до подальших років громадянської війни.

Для мексиканців, які сподівалися на позитивні зміни після президентства Мадеро, його дія на посаді не була надихаючою, але як мученик революції, вигнаний і вбитий реакційними силами за допомогою посла Сполучених Штатів, він став потужною об'єднавчою силою. Губернатор Коауїли, рідного штату Мадеро, став лідером північних революціонерів, які виступали проти Уерта. Венустіано Карранса був призначений Мадеро.

3. В історіографії Мексики Вікторіано Уерта є «демоном» мексиканської революції, з яким звіряються всі інші. Різноманітні фракції та інтереси в Мексиці об'єдналися проти режиму Уерта, включаючи сапатистів у Морелосі та конституціоналістів у північній Мексиці під керівництвом Венустіано Карранси.

Після того, як Уерта був усунений, слабка коаліція розпалася, і Мексика була втягнута в громадянську війну між переможцями. Підтримка Уерти з боку Німеччини послабила їхній вплив у Мексиці, тоді як ворожість Сполучених Штатів до режиму посилила його. Хоча бізнес-інтереси США мали сподівання, що президент Вільсон визнає уряд Уерти, вони зрозуміли, що він цього не зробить, і почали приєднуватися до різних революційних фракцій.

Режим Уерти не був таким консервативним чи реакційним, як його зображують. «Уерта та його радники зрозуміли, що часи Діаса минули назавжди. Вони не намагалися зупинити нову енергію та сили, які вивільнилися в 1910 році; радше вони намагалися їх пом'якшити» – Вважають дослідники.

Однак загалом його режим розглядається як відмова від демократії, а сам Уерта – залізний авторитарист. Незважаючи на зусилля в Мексиці виправити виключення Андреса Моліни Енрікеса з пантеону мексиканських революціонерів, оскільки він вважається інтелектуальним батьком статті 27 Конституції Мексики 1917 року, яка надає державі повноваження здійснювати земельну реформу і експропріювати приватних власників таких ресурсів, як

91

нафта. Моліна Енрікес був заплямований своєю службою в уряді Уерти.

РОЗДІЛ 3 ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА У МЕКСИЦІ

3.1. Боротьба повстанців та урядових військ 1914-1916 рр. проти президента В. Карранси.

Хосе Венустіано Карранса де ла Гарса був багатим землевласником і політиком, який обіймав посаду президента Мексики з 1914 року до свого вбивства в 1920 році під час мексиканської влади.

Він був де-факто главою держави Мексики як перший головнокомандувач Конституційної армії з 1914 по 1917 рік, а раніше був сенатором і губернатором Коауїли. Як Перший начальник, він вів громадянську війну проти Еміліано Сапати та Панчо Вільї, сприяв створенню Конституції 1917 року і виграв вибори того року. Будучи президентом, він був визнаний лідером Мексики Сполученими Штатами, підтримував мексиканський нейтралітет у Першій світовій війні та переміг Сапату. Його вбили в 1920 році, коли генерал Альваро Обрегон перейшов на інший бік.

Відомий як Праймер Джефе або «Перший начальник» фракції конституціоналістів у Мексиканській революції, Карранса був спритним цивільним політиком. Він підтримував виклик лібералу Франсіско Мадеро режиму Діаса на виборах 1910 року, але став критиком Мадеро після повалення Діаса в травні 1911 року. Мадеро призначив його губернатором

Коауїли. Коли Мадеро було вбито під час контрреволюційного перевороту «Десять трагічних днів» у лютому 1913 року, Карранса розробив «План Гваделупе» – політичний план усунення узурпатора Мадеро, генерала Вікторіано Уерта. Як діючий губернатор, коли Мадеро було повалено, Карранса мав законну владу, і він став лідером північної коаліції, яка виступала проти Уерти. Фракція конституціоналістів перемогла, і Уерта був усунений у липні 1914 року. Карранса не прийняв титул тимчасового президента Мексики, як передбачалося в його Плані Гваделупе, оскільки це завадило б йому балотуватися на посаду конституційного президента після проведення виборів. Його уряд у цей період перебував у доконституційному позаправовому стані, проти чого заперечували обидва його найкращі генерали, Альваро Обрегон і Панчо Вілья [36.с.57].

Фракції коаліції проти Уерти розпалися, і почалася кривава громадянська війна переможців, коли Обрегон залишився вірним Каррансі, а Вілла, тепер у союзі з селянським лідером Еміліано Сапатою, розійшлася з ним. Армія конституціоналістів під проводом Обрегона перемогла Віллу на півночі, а Сапата та селянська армія Морелос повернулися до партизанської війни. Положення Карранси було достатньо надійним у політичному та військовому відношенні, щоб взяти владу в Мехіко, хоча Сапата та Панчо Вілья залишалися загрозою. Карранса зміцнив достатню владу в столиці, щоб у 1916 році скликати конституційний з'їзд для перегляду ліберальної конституції 1857 року. Фракція конституціоналістів боролася за її захист і

повернення Мексики до конституційного правління. Згідно з Конституцією Мексики 1917 року, він був обраний президентом, який обіймав цю посаду з 1917 по 1920 рік.

Конституція, яку революціонери підготували та ратифікували в 1917 році, надала мексиканській державі повноваження розпочати значну земельну реформу та визнала права трудящих, а також обмежила владу католицької церкви, але Карранса не здійснив серйозних реформ після того, як був належним чином обраний. Отримавши міцну владу в Мексиці, Карранса намагався усунути своїх політичних суперників, убив Сапату в 1919 році. Карранса отримав визнання з боку Сполучених Штатів, але, незважаючи на це, зайняв різко націоналістичні позиції.

На виборах 1920 року, на яких він сам не зміг досягти успіху, Карранса спробував нав'язати практично невідомого цивільного політика Ігнасіо Бонільяса президентом Мексики. Сонорські революційні генерали Альваро Обрегон, Плутарко Еліас Каллес і Адольфо де ла Уерта, які мали реальну владу, повстали проти Карранси за планом Агуа-Прієта. Карранса втік з Мехіко разом з тисячами своїх прихильників і золотом мексиканської скарбниці, щоб створити свій уряд у Веракрусі. Натомість він загинув під час нападу повстанців.

Хоча Карранса відіграв важливу роль у Революції, його внесок спочатку не був визнаний в історичній пам'яті Мексики, оскільки він був скинутий конкурентами. Пізніше, завдяки історичному наративу, який визнає різні конкуруючі фракції членами «революційної сім'ї», місце Карранси в історії Мексики було забезпечено [19.с.280].

Карранса з інтересом стежив за рухом Франциско Мадеро проти перевиборів 1910 року. Після того, як Мадеро втік до США, а Діаса було переобрано президентом, Карранса поїхав до Мехіко, щоб приєднатися до Мадеро. Мадеро призначив Каррансу тимчасовим губернатором Коауїли. План Сан-Луїс-Потосі, який Мадеро оприлюднив у той час, передбачав початок революції 20 листопада 1910 року. Мадеро призначив Каррансу головнокомандувачем Революції в Коауїлі, Нуево-Леоні та Тамауліпасі. Карранса не зміг організувати повстання в цих штатах, що змусило деяких прихильників Мадеро припустити, що Карранса все ще вірний Бернардо Реєсу.

Після революціонерів на чолі з Паскуалем Ороско та Панчо Вілья, досягши вирішальної перемоги над Федеральною армією в Сьюдад-Хуаресі, Карранса відправився в Сьюдад-Хуарес. 3 травня 1911 року Мадеро призначив Каррансу своїм військовим міністром, хоча Карранса не зробив великого внеску в повстання Мадеро. Революціонери розділилися щодо того, як поводитися з Порфіріо Діасом і віце-президентом Рамоном Корралем. Мадеро виступав за те, щоб Діас і Корраль пішли у відставку разом із Франсіско Леон де ла Барра виконуючи обов'язки президента до проведення нових виборів. Карранса не погодився з Мадеро.

Карранса був досвідченим політиком, на відміну від Мадеро, і він стверджував, що дозволити Діасу та Корралу просто піти у відставку узаконить їхнє правління; тимчасовий уряд був би лише продовженням диктатури і дискредитував

би Революцію. Погляд Мадеро переміг із результатами, які Карранса передбачив. Перемога Мадеро додала Каррансі влади в Коауїлі під час президентства Мадеро (листопад 1911-лютий 1913) [39.с.193].

Як губернатор Карранса розпочав широку програму реформ, включаючи судову систему, правовий кодекс і податкове законодавство. Він запровадив правила щодо забезпечення безпеки на робочому місці, запобігання нещасним випадкам у шахтах, приборкання зловживань у фірмових магазинах, руйнування комерційних монополій, боротьби з алкоголізмом, а також приборкання азартних ігор і проституції. Він також зробив значні інвестиції в освіту, яку вважав ключем до суспільного розвитку.

Важливим кроком, який зробив Карранса, було створення незалежної державної міліції під контролем губернатора, яка могла б придушити повстання та забезпечити певний рівень державної автономії від центрального уряду. Стосунки між Каррансою та Мадеро почали погіршуватися. Карранса приєднався до Мадеро лише тоді, коли Діас вислав свого наставника Рейєса з країни. Мадеро сумнівався в його лояльності. Карранса вже виступав проти підписання Мадеро Сюдад-Хуаресського договору. Коли Мадеро став президентом після жовтневих виборів, Карранса розкритикував Мадеро за те, що він слабкий і неефективний президент. Мадеро, у свою чергу, звинуватив Каррансу в злобі та авторитарності. Карранса вірив, що незабаром буде повстання проти Мадеро. тому він уклав союзи з іншими ліберальними губернаторами: Пабло

Гонсалесом Гарсою, губернатором Сан-Луїс-Потосі; Альберто Фуентес Давіла, губернатор Агуаскальєнтес; і Авраам Гонсалес, губернатор Чіуауа.

Карранса не був здивований у лютому 1913 року, коли Рейес, Вікторіано Уерта та Фелікс Діас, племінник Порфіріо Діаса, за підтримки посла США Генрі Лейна Вілсона, скинули Мадеро під час *La decena trágica* (Десять трагічних днів) боїв у столиці. Рейес загинув під час боїв у Мехіко. Коли його наставник помер, Карранса не був упевнений у своїх подальших кроках. Є дані, що Карранса вів переговори з Уертою відразу після перевороту, але домовленості досягнуто не було.

Карранса оголосив про повстання проти уряду, встановленого переворотом. Заява Карранси проти Уерти була вирішальною позицією. Він мав політичну легітимність як губернатор штату, скромний досвід проведення державних реформ, підтримку народу в своєму штаті та вмілого політика, який уклав альянси для створення широкої північної коаліції проти Уерти. Він став відомим як конституціоналісти, отримавши свою назву за захист ліберальної Конституції 1857 року. Він був як титульним лідером руху, так і фактичним лідером у багатьох обставинах.

Наприкінці лютого 1913 року Карранса звернувся до законодавчого органу Коауїли з проханням офіційно оголосити себе в стані повстання проти уряду Уерти. Він створив державну міліцію, яка фінансувалася за рахунок стягнення нових податків з підприємств, і вона не могла

протистояти добре озброєній, значній силі Федеральної армії, контрольованій генералом, президентом, Уертою. Ополчення Коауїли зазнало поразки при Анхело, Сальтільо та Монклові, що змусило Каррансу тікати до Сонори [38.с.105].

Перед тим, як залишити Коауїлу, він повернувся на свою фазенду в Гваделупі, де знайшов групу молодих людей, Франсіско Х. Мухіку, Хасінто Б. Тревінью та Лусіо Бланко, які розробили план за зразком плану Мадеро Сан-Луїс-Потосі.

У плані Карранса був названий Першим Джефе («Першим начальником») Конституційної армії. План також передбачав, що Карранса стане тимчасовим президентом Мексики, який потім скличе загальні вибори, «і надасть свою владу тому, хто може бути обраний».

Гваделупський план Карранси не обіцяв реформ. Він вважав, що помилкою Мадеро було офіційне оформлення обіцянок соціальних реформ у своєму плані, який залишився невиконаним. У Морелосі селяни, які підтримували Мадеро, потім оголосили про повстання проти нього, коли він як президент не здійснив земельну реформу. Він розумів, що план Мадеро об'єднав різні елементи, щоб усунути Діаса, що було успішно зроблено. Згодом селяни розчарувалися, як і правлячі класи. Для Карранси широкий і вузький заклик до відновлення конституції та вигнання узурпатора Уерти зробив реформи можливими.

Для радикалів, які підтримували Каррансу, його вузький політичний план був далеким від того, за що вони боролися. Карранса відповів на їхню критику: «Ви хочете, щоб війна тривала п'ять років? Чим менше буде опору, тим коротшою

буде війна. Великі землевласники, духовенство та промисловці сильніші за федеральний уряд. Ми спочатку маємо перемогти уряд, перш ніж ми зможемо взятися за питання, які ви справедливо хочете вирішити». Після розпаду федеральної армії влітку 1914 року, внаслідок чого перемогли революціонери, Карранса оновив План Гваделупе, пообіцявши кардинальні реформи, щоб підірвати привабливість більш радикальних революціонерів, особливо Вільї.

Сам Венустіано Карранса не був військовим, але конституціоналістська армія, якою він був головнокомандувачем, мала блискучих полководців, особливо Альваро Обрегона, Панчо Вілью, Феліпе Анхелеса, Бенджаміна Г. Хілла та Пабло Гонсалеса Гарсу. Спочатку Карранса поділив країну на сім операційних зон, хоча його Революція справді була розпочата лише в трьох: (1) на північному сході під командуванням Гонсалеса Гарси; (2) центр під командуванням Панфіло Натера; і (3) північний захід під командуванням Обрегона.

Сили, кинуті проти Уерти в березні 1913 року, спочатку не йшли добре. Війська Уерти Федеральної армії у серпні 1913 р. увійшов до Монклови, змусивши Каррансу втекти до оплоту повстанців Сонори на північному заході Мексики. Після важкого початку конституціоналістська армія під командуванням Карранси значно зросла. У березні 1914 року Каррансу повідомили про перемоги Панчо Вільї та про наступ військ під командуванням Гонсалеса Гарси та Обрегона. Карранса вирішив, що покинути Сонору безпечно, і вирушив

до Сьюдад-Хуареса, штат Чіуауа, на кордоні зі Сполученими Штатами, який був його столицею до кінця його боротьби з Уертою [34.с.163].

Ранніми прихильниками справи Карранси були мексиканські протестанти та американські протестантські місіонери, а їхні церкви, розташовані в США, мали відігравати важливу роль у русі Карранси. Брат Карранси Хесус Карранса був одружений на доньці протестанта. Мексиканські священнослужителі та їхні пастви приєдналися до сил, які намагалися витіснити Уерту, причому більшість слідувала за Каррансою. Хоча протестанти становили невеликий відсоток населення Мексики, більшість з них були католиками, протестанти служили офіцерами в конституціоналістській армії. Коли коаліція Карранси рухалася до досягнення перемоги, а Карранса створював уряд, протестанти обіймали адміністративні посади. Публікації цих американських церков рекламували досягнення їхніх одновірців, тоді як мексиканські католики жалкували присутність протестантів.

За межами свого рідного бейлівіка Коауїла у вигнанні в Сонора Карранса мав розширити свій рух, який у Коауїлі спирався на державні еліти. У Сонорі, яка була більш ізольованою географічно від Мехіко, оскільки не було прямої залізничної лінії, революція йшла швидше, ніж у Коауїлі. Регіон був у багатьох відношеннях автономним, оскільки федеральні війська не могли бути швидко перекинуті та були природні ресурси, які можна було використати для збройної боротьби.

Карранса познайомився з соноранськими революціонерами, які походили з середнього та робітничого класу. Він зміг залучити до свого руху здібних людей, які не були навчені солдатам. Серед них Альваро Обрегон, який, як вдівець із маленькими дітьми на той час, не приєднався до раннього руху Мадеро; і двоюрідний брат Обрегона Бенджамін Г. Хілл і Плутарко Еліас Каллесі. Серед інших були Пабло Гонсалес; Мануель Дієгес, який брав участь у страйку в Кананеї; Еріберто Хара, який був колишнім текстильним робітником і брав участь у великому страйку Ріо-Бланко. Карранса також залучив до свого руху інтелектуалів, особливо Луїса Кабреру та пастора Руе. Карранса також заручився підтримкою Франсіско Вілья з Чіуауа, який зіграв важливу роль у поваленні режиму Діаса [35.с.178.]

Панчо Вілья командував Дивізією Півночі і визнав Каррансу головнокомандувачем конституціоналістської армії. Вілла був досвідченим полководцем, але його тактика протягом кампанії 1913-1914 рр. призвела до ряду дипломатичних інцидентів, які були головним боєм для Карранси в цей період. Вілла конфіскував майно іспанців у Чіуауа і дозволив своїм військам убити англійця Бентона та громадянина США Бауха. Одного разу Вілла заарештувала Мануеля Чао, губернатора Чихуахуа, що змусило Каррансу особисто поїхати до Чіуауа, щоб наказати Віллі звільнити Чао. Вілла відхилився від протидії Карранси американській окупації Веракрусу, яка сталася після арешту дев'яти моряків ВМС США військами Федеральної армії через непорозуміння щодо постачання палива. У відповідь на справу Тампіко уряд

Сполучених Штатів направив 2300 військовослужбовців ВМС зайняти стратегічний порт Веракрус. Карранса був палким націоналістом і погрожував війною Сполученим Штатам.

Анти-Уерта революційні сили конституціоналістів під командуванням сил Карранси та Еміліано Сапати в Морелосі спричинили поразку Федеральної армії влітку 1914 року. Уерта втік з Мексики 15 липня 1914 року. Військовий міністр Франциско С. Карбахаль запропонував Каррансі Федеральні війська розбили сапатистів, але Карранса вимагав розпуску Федеральної армії та їх беззастережної капітуляції. Він не потрапив у пастку, як це зробив Мадеро, який дозволив подальше існування Федеральної армії.

Боротьба проти Уерти офіційно завершилася 13 серпня 1914 року, коли Альваро Обрегон підписав низку договорів у Теолоюкані, в якому останні сили Уерти здалися йому і визнали конституціоналістів. 20 серпня 1914 року Карранса тріумфально увійшов до Мехіко. Карранса (за підтримки Обрегона) тепер був найсильнішим кандидатом, щоб заповнити вакуум влади та очолити новий уряд. Цей уряд успішно друкував гроші та ухвалював закони.

Карранса отримав велику користь від допомоги США, коли режим Уерти впав. Хоча посол США Генрі Лейн допоміг організувати переворот проти президента Мадеро в лютому 1913 року, у березні 1913 року президент Вудро Вільсон був проти. Вільсон відмовився визнати режим Уерти. Ще в листопаді 1913 року президент США Вільсон почав розглядати можливість скасування заборони на продаж зброї, щоб конституціоналісти могли краще протистояти

Уерті. Уерта виявився непримиренним до закликів США піти у відставку та провести вибори. Уряд Уерти міг отримувати поставки зброї з-за кордону морем, тоді як база конституціоналістів на півночі означала, що вони залежали від продажу зброї через кордон США. Представник США намагався витягнути з Карранси обіцянки США скасувати заборону, але Карранса відмовив йому. Карранса хотів визнання США та зброї, але не хотів публічно давати обіцянок США. Карранса надіслав Луїса Кабреру, кваліфікованого юриста, який вільно володіє англійською, до Вашингтона, округ Колумбія, як спеціального агента конституціоналістського уряду, щоб спробувати дійти згоди. Також залучив до свого руху талановитих цивільних, серед яких Кабрера був найвідомішим. Подібно до того, як Карранса був прихильником Бернардо Рейєса, коли той збирався балотуватися на пост президента в 1910 році. Після вбивства Мадеро в лютому 1913 року він приєднався до руху конституціоналістів і служив головним цивільним радником Карранси. Хоча сам Кабрера не був протестантом, він симпатизував протестантам. Кабрера поїхав до Нью-Йорка, щоб лобювати визнання США конституціоналістів законним урядом Мексики. Він залучав мережу протестантів із хорошими позиціями [21.с.326]

Кабрера став міністром фінансів Карранси та розробив свій аграрний закон, який виявився важливим для залучення селян до справи конституціоналістів. У Кабрери вже були друзі в офіційному Вашингтоні, і було відомо, що хоча він виступав за суттєву земельну реформу в Мексиці, він був

відданий виплаті боргів іноземцям і погашенню примусових позик.

Тривала громадянська війна в Мексиці, розв'язана з його усуненням у 1913-1914 роках, була загрозою для американських інвестицій у Мексиці, оскільки конфіскація, примусові позики чи інше вилучення ресурсів у іноземних підприємств були ключовим способом фінансування боротьби революціонерів. Карранса був як досвідчений і глибоко націоналістичний політик. Його політична програма не обіцяла жодних соціальних чи економічних змін. Мексика, здавалося, була найкращим революційним лідером, щоб підтримати боротьбу, покласти їй кінець і відновити якусь подобу старого порядку, який приносив користь американським інвесторам і підтримував її південний кордон. США захопили порт Веракрус через незначний інцидент за участю моряків ВМС США. Цей інцидент призвів до певного рівня єдності Мексики проти іноземних загарбників.

Напруга між Каррансою та Панчо Вільєю була високою протягом 1913-1914 років через губернатора Чао та дипломатичні інциденти, які спровокував Вілла. Перед тим, як федеральна армія Уерти була розбита в липні 1914 року, Вілья кинув виклик наказам Карранси та успішно захопив стратегічне місто Сакатекас, яке виробляло срібло в Мексиці, у кривавій битві з втратами близько 6000 федеральної армії. Карранса намагався запобігти перемозі Вілли, відійшовши від нього, щоб уникнути політичних переплат для Вілли. Карранса незграбно намагався переманити деяких людей Вілли, щоб ними командували інші генерали, але ці генерали

дорікали Каррансі за його авторитарність і ревності. Успішне захоплення міста Вільєю зламало хребет режиму Уерти. 8 липня 1914 року Віллістас і Каррансістас підписали Торреонський договір, за яким вони погодилися, що після поразки військ Уерти 150 генералів Революції зустрінуться для визначення політичного майбутнього країни.[30.с.139]

Відразу після поразки Уерти напруга між елементами конституціоналістських сил, зокрема між Вільєю, Обрегеном і Каррансою, досягла апогею. Два генерали були харизматичними революційними генералами, тоді як Карранса був цивільним політиком, який не хотів надавати жодному з них політичну владу, рівну їхнім бойовим досягненням. Вілла почувався приниженим і очорненим Каррансою, і Обрегон прагнув зберегти революційну коаліцію недоторканою якомога довше. Незважаючи на їхні розбіжності, Вілла та Обрегон обидва були проти того, щоб Карранса продовжував доконституційний, позазаконний уряд, оскільки План Гваделупе передбачав, що Карранса стане тимчасовим президентом з подальшими виборами. Якби Карранса зробив це, він не мав би права балотуватися на пост президента.

Під час двох зустрічей з Віллою Обрегон поставив себе під надзвичайну небезпеку від вбивства, але вважав, що зусилля, спрямовані на збереження революційної коаліції, варті ризику. Обрегон дійшов висновку, що Вілла був небезпечним та не заслуговував довіри, і вирішив підтримати Каррансу, коли коаліція розпалася. Карранса не цілком довіряв лояльності Обрегона, але потребував його військової

підтримки. Карранса побоювався, що Вілья випередить його в Мехіко, оскільки захоплення столиці було потужним політичним символом. У серпні Карранса відмовився дозволити Вільї в'їхати з ним у Мехіко та відмовився підвищити Вілью до генерал-майора. 23 вересня 1914 року Вілья офіційно дезавував Каррансу.

З відстороненням Уерти широка коаліція для досягнення цієї мети дала тріщину. Фракції конституціоналістів зібралися, щоб вирішити подальший шлях. Хоча Каррансу характеризували як першоджерела конституціоналістів, насправді багато воєначальників у різних регіонах були напівавтономними від Карранси і не особливо лояльними до нього. Національна коаліція, яку Карранса сподівався створити, була другорядною для багатьох, хто боровся за досягнення на місцевому рівні.[28.с.283]

Пообіцявши скликати конвент, Карранса прагнув контролювати його, наскільки це було в його силах. Він призначив дату 1 жовтня 1914 року в Мехіко, яке зайняли його війська. Карранса запропонував делегатам свою відставку, але ті відмовилися від цього жесту, оскільки більшість із них він обрав сам. У будь-якому разі він очікував, що зустріч затвердить його керівну посаду. Радикали в коаліції Карранси погодилися змінити місце проведення зустрічі, відправившись в Агуаскальєнтес, на північний захід від столиці.

Багато хто з присутніх на з'їзді шукали середини між Віллою, Сапатою та Каррансою, вважаючи Вілью та Сапату занадто радикальними, а Каррансу - занадто

консервативним. Серед тих, хто шукав золоту середину, були Обрегон із Сонори, Еулаліо Гутьєррес із Сан-Луїс-Потосі та Лусіо Бланко. Вони зібрали достатньо підтримки, щоб обрати Гутьєрреса тимчасовим президентом Мексики, але лише на 20 днів. Конвенція таким чином понизила Каррансу в посаді, зробивши його підпорядкованим Гутьєрресу; він також усунув Віллью від військового командування. Але Карранса просто проігнорував рішення конвенту та відкликав своїх генералів з Агуаскальєнтеса.[38.с.139]

Коли стало зрозуміло, що конвент не зміг вирішити проблеми між революційними лідерами, фракції приготувалися зустрітися у збройному бою. Обрегон і сонорці залишилися з Каррансою, можливо, розраховуючи, що вони матимуть більший голос у його русі, ніж з Віллою. Карранса був у слабкій позиції, оскільки він контролював лише обмежену територію та мав менше військ, ніж Вілья та Сапата. Він втратив прихильників і був змушений залишити столицю, щоб стати його оплотом у штаті Веракрус. Територія, яку він утримував, була важливою: багате нафтою узбережжя Мексиканської затоки та два головні порти Мексики. З початком ворожнечі між переможцями проти Уерти революція вступила в іншу важливу фазу.

З'їзд в Агуаскальєнтесі відкинув Каррансу, і він так само відкинув їх. Уряд Конвенту був структурно слабким, і теоретично альянс Сапати та Вілли мав більше людей під зброєю, ніж армії Карранси. Відразу після конгресу в Агуаскальєнтесі перемога Карранси виглядала неймовірною. Він контролював невелику територію та мав меншу бойову

силу, ніж Вілья та Сапата. У військовому плані ключем була вірність Альваро Обрегона йому. Також важливою була багата нафтою територія, яку він контролював на узбережжі Мексиканської затоки, а також контроль над двома головними портами Веракрус і Тампіко.

У листопаді 1914 року ситуація почала змінюватися на користь Карранси, коли він почав переговори з США про вихід з порту Веракрус, залишивши позаду багато військової техніки. Карранса створив свій уряд у Веракрусі, тоді як конвенціоністські сили утримували Мехіко. Наприкінці 1914 року Карранса почав видавати низку указів про реформи, зокрема свої «Доповнення до плану Гваделупе», які викладали соціальний та економічний напрямок його уряду таким чином, як це не було в початковому плані. У Додатках містився текст про повернення земель громадам і поділ великого поміщицького землеволодіння. Ця зміна була важливою для завоювання прихильності селян, головною метою яких під час революційної війни був доступ до землі. У вересні 1914 року він уже видав прокламацію, намагаючись обійти Сапату з флангу та План Аяла, заявивши, що легалізує аграрні реформи не лише в Морелосі, але й по всій країні. Його союзник Луїс Кабрера кодифікував це в аграрному законі, який Карранса видав у січні 1915 року, створюючи общинні сільські землі, які зараз називаються ejidos . Він розглядав це як «репарації за минулу несправедливість».

[26.c.497]

Один конвенціоніст у лютому 1915 року скаржився, що Карранса швидко просувався в цій ключовій проблемі.

Карранса «розумів, що він може отримати певний престиж, лише розв'язавши земельне питання: таким чином він більше займався ніж ми, аграрії, вирішували цю проблему». Хоча Карранса безпосередньо звертався до інтересів селян, він також заручився підтримкою своїх товаришів-власників землі (hacendados), чиї інтереси були прямо протилежними інтересам селян. «Тихо він сказав hacendados, щоб конфісковані маєтки поверталися власникам.» Карранса дозволив або не міг запобігти таким конфіскаціям за важких військових обставин, але Карранса не підтвердив, що конфіскації є постійними. Для власників маєтків, серед яких було багато іноземних інтересів, тиха обіцянка повернення їхньої землі привернула багатьох на півночі до підтримки Карранси. Деякі навіть створювали ополчення зі своїх робітників для боротьби з силами Віллеса.

Справжньою перемогою над Віллою стала поразка Обрегона над Віллою у двох вирішальних битвах при Селаї. Обрегон «виявився найважливішим полководцем мексиканської революції». Фронтальні атаки кавалерії Вілли проти сучасного використання Обрегоном кулеметів і колючого дроту означали значні втрати для більшої сили Вілли та невеликі втрати для Обрегона. Ці поразки стали кінцем ефективної бойової сили Вілли та відновлення лідерської позиції Карранси. Військова поразка Вілли означала дезертирство багатьох його послідовників на бік Карранси. Перемога Обрегона принесла йому славу, але на той момент він залишився вірним Каррансі. Він став військовим міністром Карранси.[35.с.343]

Іншим важливим генералом Карранси був Пабло Гонсалес, який був спрямований проти Сапати в Морелос. Хоча його перемоги не були такими вражаючими, як перемоги Обрегона над Вільєю, Гонсалес зміг розсіяти армії сапатистів на партизанські загони. У жовтні 1915 року Сполучені Штати визнали Каррансу президентом Мексики, і до кінця року Вілла перебував у втечах.

Після поразки дивізії дель Північ у битвах при Селайя в квітні 1915 року та армії сапатистів до середини 1915 року Карранса став президентом Мексики як голова того, що він назвав «доконституційним урядом». Це триватиме до ратифікації Конституції 1917 року та виборів, які зробили Каррансу конституційним президентом.

Карранса офіційно очолив виконавчу владу 1 травня 1915 року. І Вілла, і Сапата залишалися загрозою для режиму Карранси, хоча жодна фракція не могла зібрати значну кількість військ. Сапатисти ніколи не склали зброї і продовжували партизанську війну в Морелосі, прямо на південь від Мехіко. Вілла навмисно спровокував США під час свого рейду на Колумбус, Нью-Мексико в 1916 році, що призвело до вторгнення армії США в Мексику в невдалій спробі захопити його.[19.c.297]

Щоб перевершити звернення Вілли до селянства, 12 грудня 1914 року Карранса видав «Доповнення до плану Гваделупе», в якому виклав амбітну програму реформ, включаючи Закони реформ, у свідомому наслідуванні Законів реформ Беніто Хуареса.

Реформи мали бути здійснені з багатьох питань, але на практиці Карранса здійснював реформи цілеспрямовано.

Судова реформа - Карранса запровадив важливі реформи для забезпечення незалежної судової системи в Мексиці.

Лейбористи - у лютому 1915 року конституціоналістська армія підписала угоду з Casa del Obrero Mundial («Дім всесвітнього робітника»), профспілкою з анархо-синдикалістськими зв'язками, яка була створена під час президентства Мадеро. У результаті цієї угоди було сформовано шість червоних батальйонів робітників, які боролися разом із конституціоналістською армією проти Вілли та Сапати.[35.с.399]

Після поразки Вілли та Сапати відносини між Каррансою та радикальними організованими робітниками зіпсувалися. Він розпустив Червоні батальйони в січні 1916 року, оскільки бої проти Вілли та Сапати закінчилися, а збільшені війська робітників більше не були потрібні конституціоналістським силам. Також, ймовірно, фактором була можливість для цих озброєних робітників повернути зброю проти конституціоналістів. Заробітна плата членам батальйону виплачувалася монетами, що мало коштувало за купівельною спроможністю, оскільки інфляція різко зросла, а робочих місць було мало. Casa del Obrero Mundial продовжував вербування, і вони почали влаштовувати серію страйків проти уряду та підприємств Карранси, таких як текстильні фабрики та британські нафтові інтереси. Інші працівники вийшли на страйк, у тому числі вчителі, пекарні, теслі, шахтарі в різних

частинах Мексики, часто належать іноземним інтересам. Робітники досягли успіху в підвищенні заробітної плати та покращенні умов праці. Риторика Casa стала більш войовничою, і коли кількість афілійованих робітників зросла до 100 000-150 000, Карранса хвилювався про виживання капіталізму всупереч вимогам робітників. «Лідери анархо-синдикалістської Casa вимагали робітничого контролю над виробництвом, заробітною платою та цінами».[35.с.406]

Протягом 1916 року Карранса виступав проти робітників, які намагалися реалізувати своє право на страйк. Карранса використав армію проти страйкуючих робітників. Casa влаштувала загальний страйк у Мехіко та його околицях у травні 1916 року. Страйк припинив електропостачання столиці, і велика кількість робітників мітингувала в парку Аламеда в центрі Мехіко. Двоюрідний брат Обрегона, генерал Бенджамін Гілл вів переговори з робітниками, і безпосередню загрозу вдалося відвернути.

Хоча робітники вважали страйк перемогою, він дав можливість супротивникам анархо-синдикалізму об'єднатися зі зростаючою консолідацією влади Карранси. Casa влаштувала другий загальний страйк у липні 1916 року, який війська Карранси придушили замість того, щоб вести з ними переговори. У серпні 1916 року Casa del Obrero Mundial був примусово розпущений поліцією, і було відновлено дію закону 1862 року, згідно з яким страйк карався злочином.

Земельна реформа. Хоча Карранса оприлюднив аграрний закон, який міг призвести до земельної реформи в Мексиці, ситуація на місці була складною. Різні ворогуючі

угруповання конфіскували земельні маєтки. Конфісковане майно (bienes intervenidos) спочатку належало революційним фракціям, включаючи переможену Віллу, а генерали приймали рішення щодо їх подальшого володіння. Коли Карранса зміцнив свою позицію в середині 1915 року, він позбавив революційних генералів юрисдикції над цим майном і заснував Адміністрацію конфіскованого майна (Administración de bienes intervenidos), зробивши свій режим єдиним арбітром у розпорядженні ним.

Одним з наслідків цього кроку було створення потоку доходів для його уряду, але, що важливіше, це означало, що власники маєтків повинні були подати петицію про повернення своєї власності до Карранси, а не до місцевих революційних чиновників. Політично це був корисний крок для Карранси, оскільки, повертаючи землі їхнім колишнім власникам, він купував їхню лояльність до нового режиму. Карранса сам був власником фазенди і симпатизував їм як групі, а не таким радикалам, як Вілла і Сапата, які прагнули всебічної земельної реформи. Після закінчення військових дій армій Карранса повернув багато маєтків їхнім колишнім власникам, таким як колишній міністр кабінету Порфіріо Діаса Хосе Івес Лімантур і голова Сентіфікос.[29.c.169.]

Боротьба з іноземними компаніями за природні ресурси – під час президентства Порфіріо Діаса іноземні гірничодобувні та нафтові компанії (переважно компанії Сполучених Штатів) отримали щедрі концесії від уряду для розробки природних ресурсів. 7 січня 1915 року Карранса видав указ, в якому заявив про свій намір повернути багатства нафти та вугілля

народу Мексики. Двома найбільшими нафтовими компаніями, що розробляють природні ресурси Мексики, були Mexican Eagle Petroleum Company, англійська компанія на чолі з лордом Каудреєм, яка діяла переважно в регіоні Поза-Ріка, Веракрус і Папантла, Веракрус; і Mexican Petroleum, американська компанія під керівництвом Едварда Л. Доені і працює в регіоні Тампіко, Тамауліпас. Карранса був обмежений у своїх діях, оскільки регіон Ла-Уастека, де вони діяли, перебував під контролем генерала Мануеля Пелаеса, який захищав інтереси нафтових компаній в обмін на гроші за захист від нафтових компаній. Що стосується видобутку корисних копалин, Карранса реалізував доктрину Кальво. Він підвищив податки для гірничодобувних компаній і позбавив їх права на дипломатичний регрес, оголосивши їхні дії підсудними мексиканським судам.[7.с.295]

Коли Конституційний Конвент зібрався в грудні 1916 року, він містив лише 85 консерваторів і центристів, близьких до лібералізму Карранси, групи, відомої як *bloque renovador* («фракція оновлення»). Проти них виступили ще 132 радикальні делегати, які наполягали на тому, щоб земельна реформа була втілена в новій конституції. Ці радикальні делегати були особливо натхненні думкою Андреса Моліни Енрікеса, зокрема, його книгою 1909 року *Los Grandes Problemas Nacionales*.

Моліна Енрікес, хоча і не був делегатом конвенції, але був близьким радником комітету, який розробив статтю 27 конституції: він проголосив, що приватна власність була створена нацією і що нація має право регулювати приватну

власність, щоб гарантувати, що громади, які «не мають достатньо землі та води», можуть забирати їх у латифундій і фазенд. Стаття 27 виходила за межі доктрини Кальво, проголошуючи, що лише уроджені або корінні мексиканці можуть мати права власності в Мексиці. У ньому говорилося, що хоча уряд може надавати права іноземцям, ці права завжди тимчасові і не можуть бути оскаржені в іноземних урядах.

Радикали також перевиконали програму Карранси щодо трудових відносин. У лютому 1917 року вони розробили статтю 123 Конституції, яка встановлювала 8-годинний робочий день, скасовувала дитячу працю, містила положення про захист працівників жіночої та підліткової категорії, вимагала відпустки, передбачала розумну заробітну плату готівкою та участь у прибутках, створив арбітражні колегії, а також передбачив компенсацію в разі звільнення.[7.с.316]

Радикали також провели більш далекосяжну реформу відносин між церквою та державою, ніж та, яку віддавав перевагу Карранса. Статті 3 і 130 були різко антиклерикальними: римсько-католицькій церкві в Мексиці було відмовлено у визнанні як юридичної особи; священники були позбавлені різних прав і підлягали державній реєстрації; релігійне виховання було заборонено; заборонявся публічний релігійний обряд поза церквами; а всі церкви були націоналізовані як власність нації.

Коротше кажучи, хоча Карранса був найпалкішим прихильником конституціоналізму та очолював конституціоналістську армію, Конституція Мексики 1917 року

була більш радикальною, ніж ліберальна конституція, яку передбачав Карранса. Каррансісти здобули кілька важливих перемог у Конституційному конвенті: владу виконавчої влади було збільшено, а владу законодавчої – зменшено. Посаду віце-президента ліквідовано. Для сприяння незалежності судової влади суддям було надано довічне призначення.

Нова конституція була проголошена 5 лютого 1917 року. Карранса не мав сильної опозиції щодо свого обрання президентом. У травні 1917 року Карранса став конституційним президентом Мексики.

3.2. Розробка та прийняття нової Конституції Мексики.

Політична конституція Мексиканських Сполучених Штатів є одним із головних результатів мексиканської революції, що почалася в 1910 році і перемогла фракція конституціоналістів на чолі з Венустіано Карранса. Коаліція конституціоналістів Карранси посилалася на ліберальну Конституцію 1857 року, щоб об'єднати мексиканців проти режиму генерала Вікторіано Уерта, який прийшов до влади в результаті державного перевороту в лютому 1913 року.

Революціонери боролися за справи, які виходили за політичні рамки Конституції 1857 року. У різних політичних планах формулювалися вимоги соціально-економічних реформ. Фракція конституціоналістів Карранси перемогла в 1915 році, перемігши режим Уерти, а потім криваву

громадянську війну між революційною фракцією Панчо Вільї та Еміліано Сапати. Історик Алан Найт стверджує, що нова конституція була «засобом легітимності хиткого режиму». [20.c.15]

Спочатку Карранса передбачав зміни до Конституції 1857 року, які включали б вимоги, за які боролися революціонери. Гваделупський план Карранси 1913 року та його подальші оновлення не містили вимог щодо нової конституції, але його радники переконали його, що найкращим шляхом вперед є нова конституція, а не поетапний перегляд попередньої Конституції. Спочатку він висунув ідею конституційного з'їзду у вересні 1913 року, але не продовжував цю ідею в гущі революційної боротьби, але як тільки він зміцнив владу, він формально та публічно сформулював цю ідею.

Пишучи в лютому 1915 року, він заявив: «Коли мир буде встановлено, я скликаю Конгрес, належним чином обраний усіма людьми, який матиме характер *congreso constituyente* для підвищення конституційних принципів реформ, продиктованих під час боротьби». [20.c.19]

Фелікс Палавічіні переконав Каррансу, що нова конституція була найкращим способом повернутися до верховенства права через новий керівний документ. Карранса погодився, дозволивши Палавічіні розпочати кампанію в пресі повернути до цієї ідеї мексиканців, особливо генералів революційної армії.

Палавічіні стверджував, що включення революційних реформ до нової конституції дасть їм міцну позицію в

сьогоденні та майбутньому, яку можна легко скасувати. Після скликання нового законодавчого збору законодавці могли ефективніше здійснювати реформи, оскільки вони вже були частиною конституції.

Конституція 1857 року підпорядкувала виконавчу владу законодавчій, намагаючись обмежити владу сильних президентів. Ліберальний генерал Порфіріо Діасколи президент протягом більш ніж трьох десятиліть підпорядковував законодавчу владу та суди своїй виконавчій владі, тоді як Конституція 1857 року залишалася чинною в теорії, але не на практиці. Палавічіні стверджував, що процес внесення поправок до конституції буде тривалим і поетапним. [З.с.196]

Оскільки численні великі революційні реформи не були частиною Конституції 1857 року, їх додавання спричинило б додаткові ускладнення. Нова конституція, розроблена обраними делегатами, надасть легітимність новому статуту, що передбачає скликання установчого з'їзду. Хоча існував певний опір цій ідеї, революціонери визнавали «право революції», що, вигравши конфлікт, переможці можуть добитися свого у створенні нового документа.

Нова конституція була затверджена 5 лютого 1917 року. Карранса спеціально скликав конгрес для перегляду ліберальної конституції 1857 року, але цей процес створив більш широкий, новий документ. Конституція була розроблена в Керетаро, а не в столиці. Карранса вибрав це місце, тому що саме там було страчено імператора Мексики

Максиміліана, що поклало кінець Другій французькій інтервенції в 1867 році.[35.с.447]

Інша точка зору полягає в тому, що Мехіко було надто консервативним, і Карранса вибрав столицю провінції Керетаро, оскільки це було тихе, спокійне місце для такої важливої зустрічі. Конгрес офіційно відкрився в листопаді 1916 року, виборами делегатів, а потім боротьбою за повноваження перед цим; остаточний проект був затверджений 5 лютого 1917 року.

На відміну від попередніх конгресів, які протягом тривалого періоду виробляли Конституцію Мексики 1824 року та Конституцію 1857 року, Установчий конгрес підготував остаточний проект протягом кількох місяців, між листопадом 1916 року та лютом 1917 року.

За словами Алана Найта, негайність, з якою був розроблений документ, і прийняття Каррансою деяких радикальних положень «наводить на думку, що те, чого Карранса та його колеги головним чином хотіли, це Конституція, гіпотетичний зміст якої можна було б пізніше переглянути, переписати та проігнорувати (все це сталося)».

Іншим фактором могло бути те, що сили генерала Панчо Вільї залишався активною загрозою для конституціоналістського режиму. У грудні 1916 року Вілья захопила важливе місто Торреон, яке, на думку історика Адольфо Гілли, «виявило ще гаряче вугілля селянської війни та масове невдоволення всією реакційною політикою, яку дотримувався Карранса в 1916 році». [36.с.109]

120

Делегати на конгрес мали бути обрані, по одному на юрисдикцію, яка існувала в 1912 році, коли вибори до конгресу проводилися під час президентства Франциско І. Мадеро. Тим, хто був «ворожим до конституціоналістської справи», було заборонено брати участь, але голосування було загальним для чоловіків.

На Каррансу вимагали амністувати тих, хто був ворожим, а також дозволити тим, хто виїхав у вигнання, повернутися до Мексики, але він відмовився.

Карранса виключив віллістів та сапатистів фракції з цього з'їзду; однак вимоги та політичний тиск цих фракцій підштовхнули делегатів прийняти соціальні вимоги, які спочатку не входили в план Карранси, тобто статті 27 і 123, які говорили про вимоги селян і робітників, які боролися за свої права.

Членство в Конгресі не представляло всіх регіонів, класів або політичних смуг Мексики. Усі 220 делегатів були каррансистами, оскільки фракція конституціоналістів здобула військову перемогу; але це не означало, що вони були одностайні. Більшість делегатів належали до середнього класу, а не до робітників чи селян. Переважали професіонали середнього класу: юристи, вчителі, інженери, лікарі, журналісти. [4.c.195]

Невелику, але значну групу делегатів складали революційні генерали, зокрема Франсіско Хосе Мугіка та Кандідо Агілар, зять Карранси. Переважно цивільний склад Установчого конгресу контрастував з місцем реальної влади в

революційній Мексиці, яка полягала в армії. Більшість вищих генералів не брали безпосередньої участі в з'їзді.

Винятком був Альваро Обрегон, який підтримував прогресивну фракцію, хоча й опосередковано. «З членів верховного командування саме Обрегон найкраще розумів, що військова перемога повинна бути зміцнена шляхом великих поступок ключовим революційним силам».[4.с.204]

Історик конвенту в Керетаро Е. В. Німейєр склав список делегатів з іменами делегатів та інформацією про вік, штат, з якого було обрано делегатів, а також їхнє заняття, професію чи військове звання.

У рідному штаті Чіуауа Вілли був лише один делегат, тоді як у Морелосі, рідному штаті Сапати, було два. Енріке Краузе у своїй книзі «Біографія влади» стверджує, що Установчий конгрес містив 85 консерваторів і центристів, близьких до лібералізму Карранси, і 132 більш радикальних делегата.

Важливою групою делегатів, обраних на конгрес, був «Блок Реновадор», який був обраний у 1912 році до законодавчого органу Мексики під час президентства Мадеро. Деякі вважали їх заплямованими через те, що вони продовжували служити під час режиму Вікторіано Уерти (лютий 1913-липень 1914). [17.с.496]

Хоча дехто проголосував за вимушену відставку Мадеро з поста президента, ця група заблокувала кроки Уерти в законодавчому органі до того, що в жовтні 1913 року Уерта розпустив Конгрес і став диктатором. Деякі конгресмени втекли з Мексики, інші були ув'язнені Уертою. З перемогою

конституціоналістів деякі Renovadores, а саме Альфонсо Кравіото, Хосе Натівідад Масіас, Фелікс Ф. Палавічіні та Луїс Мануель Рохас, тепер були готові служити в Установчому конгресі для розробки нової конституції.

Їм протистояли інші каррансісти через їхню історію служіння в режимі Уерти, і ці противники намагалися заблокувати їх призначення делегатами. Карранса підтримав Renovadores, сказавши, що він доручив їм продовжувати працювати в Конгресі під час режиму Уерти, щоб збирати інформацію про режим і блокувати його спроби діяти конституційно.

На Установчому конгресі точилася запекла боротьба за місце окремих делегатів, так що поділ між Renovadores і більш радикальною групою лівих (іноді званих Obregonistas) була різкою ще до фактичного відкриття з'їзду. Найзапекліша боротьба точилася за посаду Палавічіні, яка врешті була вирішена на закритому засіданні. Міністр закордонних справ і зять Карранси, революціонер генерал Кандідо Агілар, довів справу до кінця, сказавши, що Установчий конгрес втрачає час на дебати щодо Палавічіні, тоді як Віллья залишається сильною в Чіуауа, і Сполучені Штати можуть втрутитися в Мексику, щоб виступають проти нової конституції. [17.c.499]

Сам Карранса подав повний проект перегляду конституції 1 грудня 1916 року, але запропоновані зміни мало відображали безлад, який тривав протягом останніх чотирьох років. Це було просто переформулювання та реорганізація Конституції 1857 року. Радники Карранси, які підготували проект, очікували, що він «послужить відправною точкою для

обговорень конституентів » і що «ніхто не повинен випускати з уваги глибокі зміни, які відбуваються в фундаментальних інститутах».

Є докази того, що «люди Мехіко були цинічними: вони очікували, що конгрес підтримає проект, представлений йому Каррансою». Делегати прочитали проект Карранси, але не прийняли документ, який лише вносив незначні зміни до Конституції 1857 року.

Найбільш суперечливі дискусії були навколо статей, що стосуються освіти та Римо-католицької церкви, тоді як більш «революційні» статті про повноваження держави експропріювати та розподіляти ресурси (стаття 27) і права праці (стаття 123) були прийняті легко. [21.с.399]

Хоча Установчий конгрес був охарактеризований як поляризована боротьба «поміркованих» і «радикальних» делегатів, радники Карранси очікували, що його проект буде переглянуто. За словами одного вченого, він був «потертий». Розробкою двох найбільш революційних статей займався невеликий комітет, і конгрес одноголосно проголосував за них протягом кількох годин після їх представлення.

Пастор Руе керував остаточними версіями Статті 123, прийнятої першою, і Статті 27. Початковий проект статті 27 був написаний Андресом Моліною Енрікесом, автором впливової праці 1909 року « Великі національні проблеми». [24.с.98]

На конгресі обговорювалося надання права голосу мексиканським жінкам. У США та Британії були дуже активні рухи за жіноче виборче право. Хоча в Мексиці були не такі

сильні активісти. Ерміла Галіндо, рішучий прихильник Карранси, звернувся до конвенту з проханням розглянути можливість надання жінкам права голосу для представників нижньої палати законодавчого органу. Прохання було передано до комітету. Статтю 35, яка визначає права та привілеї мексиканських громадян, можна було розширити, щоб включити повні права для жінок, але комітет зробив усе можливе, щоб явно відмовити жінкам у цих правах. Карранса був захисником прав жінок, як і його радник і делегат на конгресі Палавічіні.

Палавічіні запитав голову комітету про те, що він не включив виборче право жінок, але голова відхилив це питання, сказавши, що комітет не взяв до уваги питання виборчого права жінок. Насправді комітет чітко заявив, чому не надав жінкам право голосу.

Ті, хто виступає проти виборчого права жінок, вважали, що жінки перебувають під впливом Католицької Церкви, тому надання їм виборчих прав дасть Церкві владу, але ця думка не була прямо знайдена в записах дебатів. Жінки не отримували голосування в Мексиці до 1953 року.[17.c.506]

Делегати обговорювали соціальні реформи популярних практик, які вважаються шкідливими для здоров'я мексиканців. Заборона виробництва та споживання алкоголю була включена як поправка до Конституції США в 1920 році, скасована в 1933 році як невдача, але ця ідея витала в повітрі. Хоча мексиканські делегати не вважали, що введення в дію буде легким, прихильники стверджували, що

закріплення цього в конституції дасть забороні належну повагу.

Він розглядався в проекті статті 4, але був різко відхилений делегатами. Стаття 123, що стосується праці, забороняла продаж алкогольних напоїв і створення гральних закладів у робітничих центрах, тому подальші дебати щодо заборони мали шанси на проходження. Аргументи на користь заборони були висловлені через втрату доходів, які принесло оподаткування таверн і напоїв, його внесок у злочинність і підрив здоров'я населення. Зрештою, заборона алкоголю взагалі не була включена до конституції. Генеральний делегат Мугіка доклав усіх зусиль, щоб включити заборону, але зрозумів, що вона не пройде. Спроба заборонити бої биків була невдалою, вважаючись мексиканським культурним святом. [39.c.219]

Політична програма Ліберальної партії Мексики (PLM) 1906 року пропонувала низку реформ, які були включені до Конституції 1917 року. Стаття 123 містила вимоги щодо 8-годинного робочого дня, мінімальної заробітної плати, гігієнічних умов праці, заборони зловживань пайовиків, виплати заробітної плати готівкою, а не скарбницею, заборони роботи фірмових магазинів і неділі як обов'язкового дня відпочинку.

Стаття 27 Конституції включила деякі вимоги щодо земельної реформи в Мексиці. Вимагання від землевласників зробити всю свою землю продуктивною, а якщо вони залишаються бездіяльними, підлягати державній експропріації; надання фіксованої кількості землі будь-кому,

хто її просить, за умови, що вони використовують її для виробництва, а не продають.

Пункти заклику до покращення освіти також були включені, такі як повністю світська освіта, обов'язкове відвідування до 14 років і створення торгових шкіл. Не дивно, що Конституція також закликала до обмежень Римо-Католицької Церкви, які були включені в конституцію. Це включало розгляд релігійних установ як підприємств і зобов'язань сплачувати податки; націоналізація нерухомого майна релігійних установ; і ліквідація релігійних шкіл.

Ця конституція є першою у світовій історії, яка встановлює соціальні права, слугуючи зразком для Веймарської конституції 1919 року та російської Конституції 1918 року. Статті: 3, 27, і 123 показали глибокі зміни в мексиканській політичній філософії, які допоможуть сформувати політичне та соціальне тло на решту століття. Стаття 3 встановлювала основи обов'язкової та непрофесійної освіти; Стаття 27 стала основою для земельної реформи в Мексиці, а також затвердження державного суверенітету над правами країни на надра; та ст. 123 був розроблений для розширення можливостей сектору праці. [4.c.265]

Його нововведення полягали в розширенні влади мексиканської держави на сферу економічного націоналізму, політичного націоналізму, захисту прав робітників і визнання прав селян на землю. За оцінкою Е. В. Німейєра, «на відміну від реформаторів 1857 р., які спочатку написали конституцію, а потім відстоювали її ліберальні принципи на полі бою,

революціонери початку ХХ століття спочатку боролися, а потім написали нову конституцію країни. Конституція 1917 року - фактично цей документ легалізував Мексиканську революцію». [23.с.118]

Конституція - це живий документ, який неодноразово змінювався. Як і у випадку з попередніми Конституціями, виконання Конституції змінювалося протягом багатьох років. Конституція 1857 року мала сильні антиклерикальні статті, але за Діаса католицька церква відновила значну частину своєї економічної влади, оскільки він не дотримувався конституційних положень.

Антиклерикальні статті Конституції 1917 року не виконувалися рішуче, доки Плутарко Еліас Кальєс не став президентом у 1924 році, що призвело до війни Крістеро. У 1990-х роках президент Карлос Салінас де Гортарі закликав внести зміни до Конституції, оскільки Мексика прагнула приєднатися до Північноамериканської угоди про вільну торгівлю з США і Канадою. До антиклерикальних статей було внесено поправки, як і до статті 27, що надає державі повноваження щодо природних ресурсів.

Висновки до розділу 3

1. Карранса офіційно очолив виконавчу владу 1 травня 1915 року. І Вілля, і Сапата залишалися загрозою для режиму Карранси, хоча жодна фракція не могла зібрати

значну кількість військ. Сапатисти ніколи не склали зброї і продовжували партизанську війну в Морелосі, прямо на південь від Мехіко. Віллья навмисно спровокував США під час свого рейду на Колумбус, Нью-Мексико в 1916 році, що призвело до вторгнення армії США в Мексику в невдалій спробі захопити його.

Щоб перевершити звернення Вілльї до селянства, 12 грудня 1914 року Карранса видав «Доповнення до плану Гваделупе», в якому виклав амбітну програму реформ, включаючи Закони реформ, у свідомому наслідуванні Законів реформ Беніто Хуареса. Реформи мали бути здійснені з багатьох питань, але на практиці Карранса здійснював реформи цілеспрямовано.

2. Конституція - це живий документ, який неодноразово змінювався. Як і у випадку з попередніми Конституціями, виконання Конституції 1917 року змінювалося протягом багатьох років. Конституція 1857 року мала сильні антиклерикальні статті, але за Діаса католицька церква відновила значну частину своєї економічної влади, оскільки він не дотримувався конституційних положень.

Антиклерикальні статті Конституції 1917 року не виконувалися рішуче, доки Плутарко Еліас Кальєс не став президентом у 1924 році, що призвело до війни Крістеро. У 1990-х роках президент Карлос Салінас де Гортарі закликав внести зміни до Конституції, оскільки Мексика прагнула приєднатися до Північноамериканської угоди про вільну торгівлю з США і Канадою. До антиклерикальних статей було

129

внесено поправки, як і до статті 27, що надає державі повноваження щодо природних ресурсів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження було зроблено наступні висновки:

1. Діас закріпив свою владу, задовольняючи потреби окремих груп і протиставляючи одні інтереси іншим. Він заручився підтримкою метисів, забезпечивши їх політичними роботами. Привілейовані креольські класи були готові співпрацювати в обмін на невтручання уряду в їхні фазенди та на почесні посади в адміністрації. Римо-католицька церква дотримувалася політики непричетності в обмін на певний ступінь свободи. Індіанці, які становили третину населення, були проігноровані.

Коли Діас прийшов до влади, мексиканський уряд був у боргах і мав дуже мало грошових резервів. Тому він з ентузіазмом заохочував інвестиції іноземців.

Для постачальників капіталу умови були настільки сприятливі, що постраждали як підприємства мексиканської промисловості, так і робітники. Діас не був економістом, але два його головні радники, Матіас Ромеро і Хосе Ю. Лімантур (після 1893 р.) були відповідальними за приплив іноземців для будівництва залізниць і мостів, копання шахт і зрошення полів.

Нове багатство (гірниче) Мексики, не було розподілено по всій країні; більша частина прибутків пішла за кордон або залишилася в руках небагатьох багатих мексиканців. До 1910 року економіка занепала, а національні доходи

скорочувалися, що викликало необхідність запозичень. Зі зниженням заробітної плати часті були страйки. Сільськогосподарські робітники зіткнулися з крайньою бідністю та борговим панством.

2. Діас проводив політику «порядку та прогресу», залучаючи іноземні інвестиції до Мексики та підтримуючи соціальний і політичний порядок, у разі необхідності силою. У цей період відбулися значні економічні, технологічні, соціальні та культурні зміни.

Порфіріо Діас зумів домовитися із закордоном, досягнувши третьої мети – міжнародного визнання. Він зміг відновити дипломатичні відносини з Францією, Великою Британією, Німеччиною та Бельгією, які були перервані після мораторію, оголошеного Хуаресом.

Досягнув прихильності Сполучених Штатів. Відносинам з північним сусідом заважали проблеми різного характеру:

- зовнішній борг Мексики;
- прохід індіанських племен і злодіїв великої рогатої худоби, а також військ, які їх переслідували, на мексиканську територію;
- існування безмитної зони торгівлі, яку Мексика створила на своєму кордоні з метою залучити переселенців та контрабандні товари;
- міграція мексиканських робітників у США.

Але незважаючи на ці проблеми і завдяки тому, що Мексика, окрім іншого, виплачувала свій борг і компенсації, надавала пільги інвесторам, 1878 р. США визнали уряд Діаса.

Проте, президент Мексики твердо захищав національний суверенітет.

3. У період Порфіріату співіснували різні погляди на країну, суспільство та індивідуума, які знаходили вираз у таких течіях, як лібералізм, позитивізм та консерватизм. Деякі були прихильниками ліберальних ідей, інші з ентузіазмом ставали на бік позитивізму та його різновидів, наприклад соціального дарвінізму, але погляди багатьох були досить екологічними і поєднували елементи і лібералізму, і позитивізму. Так, з останнього вони брали думку про те, що науковий метод повинен застосовуватися до вивчення суспільства та вирішення його проблем, і критикували лібералів за те, що ті заснували свою політику та законодавство на запозичених за кордоном теоріях замість зосереджуватися на вивченні мексиканського суспільства. Однак вони не хотіли змінювати ні ліберальні інститути, ні конституцію 1857, погоджуючись відкласти їх застосування доти, поки мексиканці не досягнуть необхідного рівня розвитку. Вони також думали, що необхідно розвивати освіту та науку, які вважали найкращим засобом досягнення національного прогресу.

У цілому нині культура Порфіріату захоплювалася всім іноземним, але водночас виражала національний і націоналістичний характер. Яскравими представниками останнього були інтелектуали Революції, які пішли стопами своїх попередників початку ХХ ст. з літературного товариства Атенея Молодості. Це була група, до якої входили Антоніо Касо, Педро Енрікес Уренья, Альфонсо Рейєс та Хосе

Васконселос. Атенейсти відкрили дорогу новим ідеям. Вони критикували позитивізм, оскільки вважали, що знання можна здобути різними шляхами, а не лише на основі наукового методу. Захищали здібності людини, підкреслюючи її свободу дій та вибору. Боролися за нове утвердження гуманістичних цінностей у культурі, за кінець французького впливу в літературі та загалом за повернення мексиканського.

Це та багато іншого Порфіріат залишив у спадок Мексиці ХХ ст. Спадщина, яка не обмежувалася сферою культури, але й охоплювала політику (з успіхами у створенні державинації), економіку (з розширенням ринків, розвитком засобів зв'язку, експорту сільськогосподарських товарів та індустріалізацією, що почалася) і суспільство (з його демографічним зростанням та урбанізацією). Однак Порфіріат залишив у спадок також політичні вади, нерівномірно розвинену економіку, поляризоване суспільство та конфлікти, що стали причиною Революції і позначилися в перші десятиліття постреволюційної Мексики.

4. Мексиканська революція почалася в 1910 році, коли ліберали та інтелектуали почали кидати виклик режиму диктатора Порфіріо Діаса, який перебував при владі з 1876 року, протягом 35 років під назвою El Porfiriato, порушуючи принципи та ідеали мексиканської Конституції 1857 року.

Наприкінці 1910 року Франциско І. Мадеро, який перебував у вигнанні через свою політичну активність, склав проект «Плану Сан-Луїс-Потосі» («План Сан-Луїс-Потосі»), який був широко поширений і підтриманий повстанськими рухами по всій країні. У цьому плані Мадеро закликав до

повстання, яке розпочалося 20 листопада 1910 року, щоб відновити дію Конституції 1857 року та замінити диктатора Діаса тимчасовим урядом.

Його головною метою було встановлення демократичної республіки та скасування необмежених термінів президентства. На початку 1911 року в північному штаті Чіуауа точилася велика збройна боротьба, яку очолювали місцевий купець Паскуаль Ороско та Франсіско «Панчо» Вілья. Успіх північних військ, або La Division del Norte, викликав повстання проти terratenientes по всій країні.

У південному штаті Морелос ще в 1909 році Еміліано Сапата почав вербувати тисячі селян для боротьби за земельну реформу на підтримку Ель-плану де Айяла, схваленого прихильниками Сапати в 1911 році. Відповідно до цього плану земельна реформа – для допомоги безземельним селяни шляхом: перерозподілу землі назад селянам і подалі від могутніх землевласників було першочерговим.

25 травня 1911 року президент Мексики Порфірію Діас подав у відставку та покинув країну. Колишній вигнанець Франциско І. Мадеро, автор плану Сан-Луїс-Потосі, став президентом після виборів у 1911 році.

5. Вбивство Мадеро викликало шок, але багато людей, у тому числі мексиканська еліта, іноземні підприємці та уряди, бачили переворот і появу генерала Уерти як бажаного лідера для відновлення порядку в Мексиці. Серед представників мексиканської еліти смерть Мадеро викликала радість, оскільки час, що минув після відставки Діаса, був періодом політичної нестабільності та економічної невизначеності.

135

Однак пересічні мексиканці в столиці були налякані переворотом, оскільки багато хто вважав Мадеро своїм другом, але їхні почуття не вилилися в конкретні дії проти режиму Уерти.

У північній Мексиці повалення і мученицька смерть Мадеро об'єднали сили проти узурпації влади Уертою. Губернатор Коауїли Венустіано Карранса відмовився підтримати новий режим, хоча більшість губернаторів штатів підтримали. Він об'єднав коаліцію революціонерів під прапором мексиканської конституції, щоб конституціоналістська армія боролася за принципи конституційної демократії, які прийняв Мадеро.

У південній Мексиці Сапата повстав проти уряду Мадеро за його повільні дії щодо земельної реформи та продовжив повстання проти режиму Уерти. Однак Сапата відмовився від своєї колишньої високої думки про революціонера Паскуаля Ороско, який також повстав проти Мадеро, коли Ороско об'єднався з Уертою. Рух Мадеро проти перевиборів мобілізував революційні дії, які призвели до відставки Діаса. Повалення та вбивство Мадеро під час «десяти трагічних днів» стало початком до подальших років громадянської війни.

Для мексиканців, які сподівалися на позитивні зміни після президентства Мадеро, його дія на посаді не була надихаючою, але як мученик революції, вигнаний і вбитий реакційними силами за допомогою посла Сполучених Штатів, він став потужною об'єднавчою силою. Губернатор Коауїли, рідного штату Мадеро, став лідером північних

революціонерів, які виступали проти Уерта. Венустіано Каррансабув призначений Мадеро.

6. В історіографії Мексики Вікторіано Уерта є «демоном» мексиканської революції, з яким звіряються всі інші. Різноманітні фракції та інтереси в Мексиці об'єдналися проти режиму Уерта, включаючи сапатистів у Морелосі та конституціоналістів у північній Мексиці під керівництвом Венустіано Карранси.

Після того, як Уерта був усунений, слабка коаліція розпалася, і Мексика була втягнута в громадянську війну між переможцями. Підтримка Уерти з боку Німеччини послабила їхній вплив у Мексиці, тоді як ворожість Сполучених Штатів до режиму посилила його. Хоча бізнес-інтереси США сподівалися, що президент Вільсон визнає уряд Уерти, вони зрозуміли, що він цього не зробить, і почали приєднуватися до різних революційних фракцій.

Один історик стверджує, що режим Уерти не був таким консервативним чи реакційним, як його зображують, стверджуючи, що він не намагався «реінкарнувати» епоху Діаса. «Уерта та його радники зрозуміли, що часи Діаса минули назавжди. Вони не намагалися зупинити нову енергію та сили, які вивільнилися в 1910 році; радше вони намагалися їх пом'якшити».

Однак загалом його режим розглядається як відмова від демократії, а сам Уерта – залізний авторитарист. Незважаючи на зусилля в Мексиці виправити виключення Андреса Моліни Енрікеса з пантеону мексиканських революціонерів, оскільки він вважається інтелектуальним батьком статті 27

Конституції Мексики 1917 року, яка надає державі повноваження здійснювати земельну реформу експропріювати приватних власників таких ресурсів, як нафта. Моліна Енрікес був заплямований своєю службою в уряді Уерти.

7. Карранса офіційно очолив виконавчу владу 1 травня 1915 року. І Вілля, і Сапата залишалися загрозою для режиму Карранси, хоча жодна фракція не могла зібрати значну кількість військ. Сапатисти ніколи не склали зброї і продовжували партизанську війну в Морелосі, прямо на південь від Мехіко. Вілля навмисно спровокував США під час свого рейду на Колумбус, Нью-Мексико в 1916 році, що призвело до вторгнення армії США в Мексику в невдалій спробі захопити його.

Щоб перевершити звернення Віллі до селянства, 12 грудня 1914 року Карранса видав «Доповнення до плану Гваделупе», в якому виклав амбітну програму реформ, включаючи Закони реформ, у свідомому наслідуванні Законів реформ Беніто Хуареса. Реформи мали бути здійснені з багатьох питань, але на практиці Карранса здійснював реформи цілеспрямовано.

8. Конституція – це живий документ, який неодноразово змінювався. Як і у випадку з попередніми Конституціями, виконання Конституції 1917 року змінювалося протягом багатьох років. Конституція 1857 року мала сильні антиклерикальні статті, але за Діаса католицька церква відновила значну частину своєї економічної влади, оскільки він не дотримувався конституційних положень.

138

Антиклерикальні статті Конституції 1917 року не виконувалися рішуче, доки Плутарко Еліас Кальєс не став президентом у 1924 році, що призвело до війни Крістеро. У 1990-х роках президент Карлос Салінас де Гортарі закликав внести зміни до Конституції, оскільки Мексика прагнула приєднатися до Північноамериканської угоди про вільну торгівлю з США і Канадою. До антиклерикальних статей було внесено поправки, як і до статті 27, що надає державі повноваження щодо природних ресурсів.

Цитати

Цитати

28

- 1 «El verdadero Diaz y la revolucion» (Mexico, 1920)
- 2 «Mexico and its heritage» (New York, 1928)
- 3 «The people of Mexico: who they are and how they live» (New York, 1921)
- 4 «La sucesión presidencial en 1910» (1908)
- 5 "у Мексиці немає Руссо, Вольтера, Монтеск'є чи Дідро... У Мексиці не було ніякого Леніна."
- 6 «Негайно їх розстріляти»
- 7 «Оскільки я відповідаю за залучення кількох мільярдів доларів іноземних інвестицій у мою країну, я вважаю, що мені слід залишатися на своїй посаді, доки не буде знайдено компетентного наступника»
- 8 «Порфіріо не є значним вождем. Тим не менш, необхідно буде розпочати революцію, щоб повалити його. Але хто її потім придушить?»
- 9 «На силу треба відповісти силою!»
- 10 «він не вірив, що це коштувало самим Мадеро більше ніж 400 000 доларів золота»
- 11 «час - почесна професія на кордоні»
- 12 «Де ла Барра хоче з гідністю пристосуватися до неминучого просування колишнього революційного впливу, одночасно прискорюючи повсюдний крах партії Мадеро...»
- 13 «Аттілою Півдня»
- 14 «я готовий прийняти версію уряду (Уерти) справи та вважати її закритою.»
- 15 «Уерта представляє перехід армії. Ви представляєте відступ Революції»
- 16 «застрелили під час спроби втекти»
- 17 «Послідовною ниткою, яка проходила через режим Уерти, від початку до кінця, була мілітаризація: зростання та опора на Федеральну армію, захоплення державних посад військовими, перевага військовим рішенням над політичними, мілітаризація суспільства в цілому»
- 18 «Ви хочете, щоб війна тривала п'ять років? Чим менше буде опору, тим коротшою 99 буде війна. Великі землевласники, духовенство та промисловці сильніші за федеральний уряд. Ми спочатку маємо перемогти уряд, перш ніж ми зможемо взятися за питання, які ви справедливо хочете вирішити»
- 19 «репарації за минулу несправедливість»

- 20 «Лідери анархо- синдикалістської Casa вимагали робітничого контролю над виробництвом, заробітною платою та цінами»
- 21 «засобом легітимності хиткого режиму»
- 22 «Коли мир буде встановлено, я скликаю Конгрес, належним чином обраний усіма людьми, який матиме характер congreso constituyente для підвищення конституційних принципів реформ, продиктованих під час боротьби»
- 23 «виявило ще гаряче вугілля селянської війни та масове невдоволення всією реакційною політикою, яку дотримувався Карранса в 1916 році»
- 24 «З членів верховного командування саме Обрегон найкраще розумів, що військова перемога повинна бути зміцнена шляхом великих поступок ключовим революційним силам»
- 25 «ніхто не повинен випускати з уваги глибокі зміни, які відбуваються в фундаментальних інститутах»
- 26 «люди Мехіко були цинічними: вони очікували, що конгрес підтримає проект, представлений йому Каррансою»
- 27 « Великі національні проблеми»
- 28 «на відміну від реформаторів 1857 р., які спочатку написали конституцію, а потім відстоювали її ліберальні принципи на полі бою, 127 революціонери початку ХХ століття спочатку боролися, а потім написали нову конституцію країни. Конституція 1917 року - фактично цей документ легалізував Мексиканську революцію»

Вилучення

Вилучення 102

https://ru.wikipedia.org/wiki?curid=763996	18 джерел	0.07%
https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2640/%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4.%d1%80%d0%b5...		0.12%
https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3781/educ_2022_005.pdf?isAllowed=y&sequence=1		0.1%
https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3283/Boyko.pdf?isAllowed=y&sequence=1	28 джерел	0.09%
https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4077/educ_2022_061.pdf?isAllowed=y&sequence=1		0.09%
https://ua-referat.com/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE...	2 джерела	0.07%
http://www.amazon.com/exec/obidos/ASIN/0292790244/mexicfaqbiogrpro	12 джерел	0.06%
http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/628/Rakhnianskyi.pdf?isAllowed=y&sequence=1	2 джерела	0.05%
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/46171/1/Savicheva_magistr.pdf	32 джерела	0.04%
http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/19556/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D...		0.04%
https://fpgoe.npu.edu.ua/images/%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4_%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD_2015.pdf		0.03%
https://eprints.oa.edu.ua/8114/1/NZ_stud_Mizhnar_vidnos_Vyp_4_web%20%285%29.pdf		0.03%
https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/92418	2 джерела	0.03%

Вилучення по Бібліотеці акаунту 434

hist_2019_045	ID файлу: 1000109346	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	185 Джерело	0.12%
hist_2019_122	ID файлу: 1000092572	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	56 Джерело	0.11%
hist_2019_072	ID файлу: 1000092568	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	2 Джерело	0.09%
Студентська робота	ID файлу: 1015172805	Навчальний заклад: Uzhhorod National University	45 Джерело	0.09%
hist_2019_054	ID файлу: 1000092567	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	2 Джерело	0.07%
hist_2019_008.pdf	ID файлу: EF-100000008939	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	33 Джерело	0.06%

laws_2018_175.pdf	ID файлу: EF-100000004928	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National Univ	5 Джерело	0.04%
Студентська робота	ID файлу: 1008299597	Навчальний заклад: National University of Water Management and Na...		0.04%
econ_2018_176.pdf	ID файлу: EF-100000006805	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National Univ	43 Джерело	0.04%
Студентська робота	ID файлу: 1003447126	Навчальний заклад: National University Ostroh Academy	30 Джерело	0.04%
hist_2019_080	ID файлу: 1000109347	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	16 Джерело	0.04%
Студентська робота	ID файлу: 1000715193	Навчальний заклад: National University Ostroh Academy		0.03%
Студентська робота	ID файлу: 1005001173	Навчальний заклад: Taras Shevchenko National University of Kyiv		0.03%
Студентська робота	ID файлу: 1012975733	Навчальний заклад: Zaporizhzhya National University		0.03%
hist_2009_184.pdf	ID файлу: EF-7294	Навчальний заклад: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	11 Джерело	0.03%
Студентська робота	ID файлу: 1008329959	Навчальний заклад: Vinnytsia State Pedagogical University		0.03%
Студентська робота	ID файлу: 1015202562	Навчальний заклад: Lutsk National Technical University		0.03%